

NHH

NORGES HANDELSHØYSKOLE
Bergen, Vår 2017

En nudge for likestilling

*- små grep for en mer balansert fordeling av
foreldrepengeperioden*

Aksel Landsem Mjøen og Mari Singstad

Veileder: Professor Kjetil Bjorvatn

Selvstendig masterutredning innen hovedprofilen Strategi og Ledelse (STR)

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i økonomi- og administrasjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer innestår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

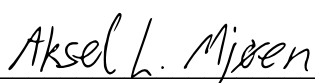
FORORD

Denne utredningen er skrevet som et ledd i masterstudiet økonomi og administrasjon ved Norges Handelshøyskole. Utredningen utgjør 30 studiepoeng innenfor vår hovedprofil strategi og ledelse.

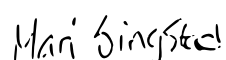
Vi ønsket å skrive om noe som var aktuelt og givende, og med god hjelp fra The Choice Lab og vår veileder falt valget på å skrive om nudging og hvordan det kunne påvirke fordeling av foreldrepermisjon. Arbeidet med utredningen har vært både spennende, lærerikt og utfordrende.

Vi ønsker å rette en stor takk til vår veileder, professor Kjetil Bjorvatn, for god veiledning og støtte gjennom hele arbeidet. Videre retter vi en stor takk til Anne Nørstenes og resten av Foreldrepengeprosjektet i NAV for muligheten til å gjennomføre utredningen, og stor behjelpelighet med utforming av eksperimentet og publiseringen av det. Vi vil også takke Jonathan Vidmar og Yann Smith Kielland fra Accenture for hjelp med koding av eksperimentet og nyttige innspill underveis. Og selvfølgelig Carina Eikaas og Njål Engen Ekre for godt humør og innspill gjennom hele våren, det har hjulpet veldig.

Bergen, 12. juni 2017

Aksel Landsem Mjøen

Mari Singstad

SAMMENDRAG

Nudging er en metode som benyttes for å påvirke individers atferd og beslutninger, uten å frata individene valgmuligheter. Formålet med denne masterutredningen har vært å kartlegge om nudging kan være med å påvirke hvordan søkere til foreldrepenger fordeler fellesperioden mellom mor og far (eller medmor). Vi undersøker også om det er forskjeller i hvordan ulike grupper (basert på kjønn, utdanning, bosted, arbeidssituasjon og alder) velger å fordele foreldrepermisjonen, og om de responderer ulikt på nudging.

I analysen benyttes kvantitativ primærdata innsamlet gjennom et eksperiment og en undersøkelse, publisert på NAVlab.no. Eksperimentet går ut på å studere effekten av endring av standardvalg og fjerning av aktivitetskrav i forbindelse med fordeling av foreldrepermisjon. Vi har 650 deltakere i spørreundersøkelsen, og disse ble tilfeldig fordelt i fire ulike behandlingsgrupper, i henhold til standardvalg (balansert vs. ubalansert) og tekst (med eller uten krav om ekstra informasjon om mors aktivitet).

Utredningen tar utgangspunkt i eksisterende teori og tidligere forskning gjennomført på fagområdet. Konklusjonen baseres på resultater fra regresjonsanalyser gjennomført i statistikkprogrammet Stata, og en kvalitativ analyse av respondentenes begrunnelser for valg av fordeling.

Hovedfunnene fra denne utredningen er at endring fra ubalansert til balansert standardvalg vil bidra til at far får tildelt flere uker av fellesperioden enn ved et ubalansert standardvalg. Alle grupper vi har testet påvirkes til å fordele fellesperioden mer likt, nå standardvalget er balansert.

I tillegg finner vi at menn vil fordele flere uker til far enn kvinner, og at de med høyere utdanning samt de som bor i større byer fordeler flere uker til far. Utredningen viser også at heltidsansatte vil fordele færre uker til far.

Oppsummert indikerer analysen at NAV som valgarkitekt kan påvirke sine brukere ved å gjøre små endringer i de underliggende valgene i sine søknadsportaler.

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
INNHALDSFORTEGNELSE	4
1 INNLEDNING	6
1.1 BAKGRUNN	6
1.2 PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNINGER	8
1.3 FORMÅL	9
2 TEORI	10
2.1 SYSTEM 1 OG SYSTEM 2	10
2.2 LIBERTARIANSK PATERNALISME	11
2.3 NUDGE	13
2.3.1 STANDARDVALG-NUDGE	13
2.3.2 CHANNEL FACTOR-NUDGING	15
2.3.3 OPPSUMMERING	17
2.4 KOMPROMISSEFFEKT	17
2.5 TREGHET	19
2.5.1 STATUS QUO-BIAS	19
3 METODE	22
3.1 FORSKNINGSTILNÆRMING	22
3.2 HYPOTESER OG MODELL	22
3.3 DATAINNSAMLING	24
3.3.1 INNSAMLING AV PRIMÆRDATA OG UTVALG	24
3.3.2 UTFORMING AV EKSPERIMENTET	26
3.3.3 UTFORDRINGER MED DESIGN	26
3.3.4 VALG AV DESIGN	29
3.3.5 UTFORDRINGER VED DATAINNSAMLINGEN	32
3.4 STATISTISKE METODER	35
3.4.1 DESKRIPTIV STATISTIKK	35
3.4.2 REGRESJONSANALYSER	36

3.4.3	ROBUSTTEST	37
3.4.4	VIF-TEST	37
3.4.5	KORRELASJONSMATRISE	37
3.4.6	ANOVA-TEST	38
3.5	EVALUERING AV METODE	38
3.5.1	RELIABILITET	38
3.5.2	VALIDITET	39
4	KVANTITATIV ANALYSE	42
4.1	DATASETT	42
4.1.1	BESKRIVELSE AV VARIABLER	42
4.1.2	DESKRIPTIV ANALYSE	43
4.2	REGRESJONSANALYSER	46
4.2.1	FREMGANGSMÅTE	46
4.2.2	RESULTATBESKRIVELSE	47
4.2.3	HVORDAN PÅVIRKER DE ULIKE VERSJONENE RESPONDENTENE?	47
4.2.4	HVORDAN PÅVIRKER KONTROLLVARIABLENE EFFEKTEN AV MANIPULERINGENE?	48
4.2.5	BAKGRUNNSANALYSE – ER DET FORSKJELLER MELLOM GRUPPER?	50
4.2.6	HETEROGENITETSANALYSER – REAGERER GRUPPER FORSKJELLIG PÅ NUDGING?	52
4.2.7	STATISTISKE TESTER	53
4.3	OPPSUMMERING AV RESULTATENE	54
5	KVALITATIV ANALYSE	56
6	KONKLUSJON	59
6.1	HOVEDFUNN	59
6.1.1	VIL ET BALANSERT STANDARDVALG FØRE TIL EN JEVNERE FORDELING AV FELLESPERIODEN?	59
6.1.2	VIL FJERNING AV AKTIVITETSKRAVET FØRE TIL EN JEVNERE FORDELING AV FELLESPERIODEN?	60
6.1.3	KONKLUSJON	60
6.2	IMPLIKASJONER OG FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING	60
7	LITTERATURLISTE	62
8	VEDLEGG	64

1 INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN

Foreldrepenge-ordningen er en ordning NAV tilbyr til norske statsborgere som skal sikre at foreldre har en fast inntekt i forbindelse med fødsel- og adopsjonspermisjon (NAV, 2017). For å kunne motta foreldrepenger stilles det krav til foreldre om at de må ha vært yrkesaktiv med pensjonsgivende inntekt eller har mottatt stønader likestilt med yrkesaktivitet, i minst seks av de ti siste månedene før foreldrepengeperioden starter. Dersom man ikke har opparbeidet seg retten til foreldrepenger vil man kunne motta et engangsstønadsbeløp.

Regjeringen besluttet i 1993 å innføre fedrekvoten med formål om å stimulere fedre til å ta større del i omsorgen for barnet på et tidligere stadium (Grambo & Myklebø, 2009). Foreldrepengeperioden etter fødsel er i dag tredelt, og består av mødrekvoten på 10 uker, fedrekvoten på 10 uker og fellesperioden på 26 uker dersom man velger 100 prosent dekningsgrad. Fellesperioden er den perioden der foreldre står fritt til å velge fordeling mellom mor og far (eller medmor). Før innføringen av fedrekvote var det svært få fedre som tok ut foreldrepermisjon, mens det nå har blitt en norm å ta ut fedrekvote. Det viser seg imidlertid at det fortsatt er stor forskjell på lengde uttatt permisjonstid. Mor tar ut i snitt seks ganger så lang permisjon som far. Tall fra NAV viser at fedre tar ut færre dager med permisjon etter at fedrekvoten ble redusert fra 14 til 10 uker i 2014 (Breivik, 2017). NHO og LO mener at en mer todelt permisjonsordning kan fremme likestillingspolitikken, og medføre at forsørgeransvar og yrkeskarriere blir mer likestilt i familier.

NAV.no har rundt 59 millioner besøk hvert år, og nettportalen spiller en sentral rolle for velferdstilbudet til den norske befolkningen (NAV, 2017). Siden lanseringen av NAV i 2006 har det eksistert en innloggingsplattform for personlige søknader¹. I 2007 endret søknadsportalen navn fra ”Min side” til ”Ditt NAV”. Søknadsportalen har hvert år rundt 23,8 millioner besøk fra brukere som benytter seg av de ulike velferdstilbudene NAV tilbyr. Juni 2015 lanserte NAV en egen søknadsside for foreldrepenger som årlig har rundt 500 000 besøk.

¹ Informasjon om NAV, og tall på antall besøk og antall søknader er hentet fra Arbeids- og velferdsdirektoratets database, som vi har fått tilsendt på mail av Anne Nørstenes i NAV.

² Tall fra 2016

Hvert år mottar NAV ca. 147 000 unike søknader om foreldrepenger, der 40 000 søker på papirform og 107 000 gjennom den elektroniske søknaden på ”Ditt NAV”-portalen².

Utviklingen viser at stadig flere velger å søke elektronisk, noe som har ført til at NAV for tiden holder på med en stor omstilling av søknadsprosessen for foreldrepengeordningen. NAV har som mål at flest mulig skal søke om foreldrepenger elektronisk samt å gjøre denne søknadsprosessen mer brukervennlig.

Dagens elektroniske søknad for foreldrepenger er utformet slik at foreldrene søker om foreldrepenger hver for seg. Mor kan søke *før* fødsel mens far først kan søke *etter* fødsel. I søknaden søker man om foreldrepenger til mødrekvoten eller fedrekvoten og for antall valgte dager av fellesperioden. Et problem med dagens utforming er at standardvalget for fellesperioden er ulikt for mor og far (eller medmor). Standardvalget i mors søknad er at hele fellesperioden tilfaller mor, men hun kan velge å bare ta deler eller ingen ting av den. I fars søknad er standardvalget utformet slik at han ikke skal ta ut noe av fellesperioden, men han kan velge å endre standardvalget til å ta deler av eller hele fellesperioden.

I tillegg er fellesperioden utformet som en kalender der man må ha oversikt over når mødrekvoten og fedrekvoten slutter, for å kunne velge hvilken dato fellesperioden skal starte. Kalenderløsningen er illustrert i figur 1.1.

Figur 1.1: Dagens kalenderløsning

² Tall fra 2016

Måten layout og foreslåtte standardvalg er utformet i søkemotoren kan ha effekt på hvordan foreldre velger å fordele fellesperioden, da det er mye mer arbeid å innhente og holde styr på datoer. Derfor vil ofte minste motstands vei være at mor tar hele fellesperioden og at far velger bort fellesperioden. I tillegg ligger det inne et aktivitetskrav til mor dersom far skal ta deler av eller hele fellesperioden. Aktivitetskravet defineres av Folketrygdloven (1997, §14-13). Den sier at far må dokumentere at mor er i aktivitet eller er for syk til å ta seg av barnet, dersom far skal ta uker av fellesperioden. Dette aktivitetskravet kan være et hinder for å likestille muligheten for far til å ta ut permisjon utover fedrekvoten. Vi ønsker på bakgrunn av dette å se på om endring i standardvalget og endring eller fjerning av aktivitetskravet til mor kan påvirke brukernes valg av fordeling av fellesperioden.

Endring av standardvalg er et klassisk eksempel på en ”nudge”. ”Nudging” betyr enkle og lett gjennomførbare intervensjoner for å påvirke atferd i en ønsket retning (Thaler & Sunstein, 2009). Flere studier har vist at endring av standardvalg kan føre til signifikante endringer i utfallet. Et eksempel på dette er studien Eric Johnson & Dan Goldstein (2003) gjorde på organdonasjon i Iowa i USA. De fant ut at ved å endre standardvalget fra at man aktivt må ta et valg om å være donator, til at man aktivt må ta et valg om å ikke være donator, økte antallet organdonorer fra 42% til 82% (Johnson & Goldstein, 2003). Målet med utredningen er å avdekke om nudging kan påvirke brukernes atferd og beslutningstaking.

Vi benytter NAVs egen testplattform, NAVlab.no, for å gjennomføre eksperimentet. Vi håper at funnene fra dette eksperimentet kan bidra til en bevisstgjøring av hvordan nudging kan påvirke valg som NAV-brukere står overfor, og at de kan være til hjelp for NAV ved utarbeidelse og forbedring av søknadsmalenes valgarkitektur.

1.2 PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNINGER

I denne utredningen skal vi kartlegge om nudging kan være med å påvirke hvordan søkere til foreldrepenger fordeler fellesperioden mellom far og mor. Samtidig ønsker vi å undersøke om det er forskjeller i hvordan ulike grupper (basert på kjønn, utdanning, bosted etc.) velger å fordele fellesperioden, og om de responderer ulikt på nudging. Vi skal i denne utredningen besvare følgende problemstillinger:

”Vil nudging påvirke hvordan fellesperioden fordeles mellom mor og far/medmor?”

”Responderer ulike grupper forskjellig på nudging?”

Gjennom en undersøkelse samler vi inn rådata som vi benytter i analyser for å besvare problemstillingene. I tillegg til selve eksperimentet, har vi samlet inn informasjon om respondentenes kjønn, utdanning, arbeidssituasjon, bosted, region, bosituasjon, etnisitet og alder, samt informasjon om hvorfor de fordelte som de gjorde.

1.3 FORMÅL

Formålet med oppgaven er å utrede om endring av standardvalg i fordeling av fellesperiode har effekt på brukernes fordeling av fellesperioden. Dersom man endrer standardvalg til lik fordeling mellom mor og far og gjennom dette får signifikante funn på at flere deler fellesperioden mer likt mellom mor og far, så kan det være en indikasjon på at dagens løsning er utformet slik at brukere påvirkes til å fordele ujevnt med en større andel til mor. Hensikten er å få data som kan være med på å forme fremtidens løsninger på NAV sine søkeportaler, slik at de bedre tilpasses brukerne og ikke påvirker deres beslutningsprosess og atferd. Utredningen ønsker å bevisstgjøre NAV på at de er en valgarkitekt som har stor påvirkningskraft på brukernes beslutningsatferd.

2 TEORI

I dette kapitlet presenteres teori som danner grunnlaget for den videre analysen. Nudging er en metode som stadig oftere benyttes for å påvirke individers atferd (Thaler & Sunstein, 2009). Et sentralt bidrag til litteraturen om nudging og valgarkitektur er boken ”*Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness*”, skrevet av Richard Thaler & Cass Sunstein (2009). De trekker frem ulike metoder og eksempler på nudging, og påpeker at nudging eksisterer i de fleste situasjoner (Thaler & Sunstein, 2009). Det finnes mange typer nudging, men kjennetegnes ved at de ofte er subtile og vanskelig å oppdage; og de kan ha stor effekt på individers beslutningsprosess og atferd.

Kapitlet starter med en beskrivelse av hjernens to systemer, *system 1 tenking* og *system 2 tenking*. Systemene forklarer hvordan individer tenker, reagerer og handler i ulike situasjoner, og åpner opp for at individer kan påvirkes i ulike retninger. Videre presenteres begrepet *libertariansk paternalisme*, som forklarer hvorfor og hvordan *valgarkitekter* kan gjøre små inngrep for å oppnå ønsket atferd. Deretter presenterer vi *nudging*, et fenomen som bygger på libertariansk paternalisme, der vi trekker frem noen typer nudging som vi benytter i eksperimentet. Til slutt forklarer vi hvorfor individers atferd påvirkes av nudging, i lys av *kompromisseffekten* og *individers treghet*.

2.1 SYSTEM 1 OG SYSTEM 2

Det sies at alle mennesker har to typer system i hjernen, *system 1 tenking* og *system 2 tenking* (Kahneman, 2012). System 1 tenking er et automatisk system som individer bruker ubevisst. Systemet krever liten anstrengelse og virker hurtig fordi det styres av impulser og assosiasjoner. System 2 tenking er derimot et langsomt system som er langt mer krevende og anstrengende å bruke. Når system 2 tenking aktiveres er man bevisste og resonerende, og man foretar valg som er viljestyrt. Dette systemet krever at individer er oppmerksomme og konsentrert, men denne oppmerksomheten og konsentrasjonen kan fort dras i en annen retning dersom man forstyrres eller distraheres.

Når man for eksempel oppdager at en gjenstand er lenger unna enn en annen eller snur seg etter en høy lyd anstrenger man seg ikke (Kahneman, 2012). Dette skjer automatisk som følge av medfødte instinkter og tillærte handlinger over tid, og kategoriseres som ufrivillige handlinger fra system 1. Derimot vil det kreve mye mer anstrengelse å sammenligne priser og

utstyr på to forskjellige biler eller gjøre seg klar til startskuddet på et friidrettsstevne. Da må man anstrenge seg og fokusere, hvis ikke vil man ikke klare å gjennomføre det godt nok. Slike handlinger kommer fra system 2, og på grunn av at det kreves mye oppmerksomhet ville man ikke klart å gjøre flere slike krevende handlinger samtidig. I tillegg er det svært lett for at man forstyrres eller distraheres, og dermed vil system 1 ta over tenkingen. Imidlertid kan system 2 i noe grad påvirke hvordan system 1 fungerer. For eksempel vil man på en quiz kunne øke sannsynligheten for at man kan svare ved å bruke system 2 til å fokusere og rette oppmerksomheten mot de normalt automatiske funksjonene til hukommelsen.

System 1 og system 2 er hele tiden aktive, der system 1 går automatisk og system 2 normalt er i hvilemodus (Kahneman, 2012). System 1 genererer inntrykk, intuisjoner og følelser som system 2 som oftest godkjenner, fordi individer som oftest stoler på egne inntrykk og handler etter eget ønske. Men dersom system 1 står overfor et vanskeligere problem som krever resonering og konsentrasjon vil system 2 aktiveres for å løse problemet.

2.2 LIBERTARIANSK PATERNALISME

Det libertarianske prinsippet bygger på liberalismens grunnstein om at ”*individer går foran samfunnet*” (Berg & Sterri, 2016), og sier at mennesket generelt skal kunne velge fritt (Thaler & Sunstein, 2009).³ Alle mennesker skal altså få mulighet til å velge det man liker, og velge bort det man ikke liker. Paternalismen er derimot definert som ”*et system der en styrende makt tar valg og regulerer valgmulighetene til folk, med begrunnelsen om at den styrende makten vet best. Dermed sitter den styrende makten med alt ansvar og folk har ingen valgfrihet*” (Merriam-Webster, u.d.).

Mange økonomer er libertarianere, og ønsker at mennesket skal stå fritt til å velge selv. Derfor vurderer de paternalismen som et nedsettende begrep mot det frie mennesket. Dette mener derimot Thaler og Sunstein (2003) kun er basert på en falsk antakelse og minst to misforståelser. Den falske antakelsen er at individer alltid gjør valg som er i deres beste interesser eller at de valgene individer selv tar er bedre enn de valgene som hadde blitt tatt av andre. Denne antakelsen bygger på ideen om *homo economicus*, som sier at individer tenker og tar ubetinget gode valg for seg selv. *Homo economicus* vil altså ta valg basert på insentiver

³ Teorien om Libertariansk Paternalisme bygger i stor grad på Thaler & Sunsteins verker ”Libertarian Paternalism” (2003) og ”Nudge- Improving Decisions About Health, Wealth and Happiness” (2009).

og til en hver tid velge det alternativet som er best for dem selv. Denne antakelsen strider derimot med forskning gjennomført av psykologer og økonomer de siste tre tiårene. Blant annet gjennomførte Daniel Kahneman & Amos Tversky en studie i 1983 der de vurderte de kognitive og psykofysiske faktorene som er tilstede i beslutningsprosesser (Kahneman & Tversky, 1984). Studiens funn viser at individer endrer preferanser med hvordan utfallet vurderes, hvilken risiko som er knyttet til valgalternativene, hvordan de organiserer transaksjonene av utbytte mentalt, og deres følelser og tidligere erfaringer. Studien viste altså at individer tar beslutninger basert på mange andre forhold enn bare det økonomiske aspektet, noe som gjør at man ikke alltid tar beslutninger som gir størst nytte.

Videre trekker Thaler & Sunstein (2003) frem to misforståelser som bidrar til at paternalismen ikke aksepteres av liberalister. Den første misoppfatningen er at det er mulig å *unngå* påvirkning fra andre mennesker og deres valg. Ifølge Thaler & Sunstein vil det derimot være umulig å unngå påvirkning fra andre mennesker, da mennesker ikke er *homo economicus*, men *humans*. Humans lar seg påvirke av andre mennesker fordi man er sosiale vesen som lærer av hverandre. Sosial påvirkning skjer enten gjennom informasjonsoverføring eller gruppepress. Ved informasjonsoverføring formidler individer hva som er best gjennom tankesett og handlinger. I tilfeller der individer bryr seg om hva andre tenker vil den sosiale påvirkningen være gruppepress, og man velger å gjøre som alle andre fordi man ikke ønsker å skille seg ut eller skape konflikt. Sosial påvirkning er ofte bra, men har også forårsaket at individer får en falsk eller biased tro. Sosial påvirkning kan i noen tilfeller medføre at man ikke vurderer andre alternativer eller valg som kunne vært bedre og mye mer nyttig, i frykt for å skille seg ut. Når dette skjer mener Thaler & Sunstein (2009) at libertariansk paternalisme er bra fordi det har bidratt til at de valgene man står overfor vil være mer samfunnsnyttig enn om alle individer får velge helt fritt uten å ta hensyn til omgivelsene rundt.

Den andre misoppfatningen er at paternalisme alltid involverer tvang. Dette mener Thaler og Sunstein er feil, da paternalismen lever i ulik grad ved alle valg individer foretar seg. Prinsippet om libertariansk paternalisme ble utledet nettopp på bakgrunn av påstanden om at paternalisme alltid involverer tvang.

Uansett hvilke valg man står overfor vil det alltid være en valgarkitekt som har utformet valgalternativene. En valgarkitekt defineres som individer eller organisasjoner som tar underliggende valg, og utformer av valgalternativer. Valgarkitekter er svært sentrale innen

libertariansk paternalisme, og libertariansk paternalisme begrunner valgarkitekters makt til å påvirke individers atferd med at de tar valg som er samfunnsøkonomisk gunstig. Det libertarianske prinsippet modifiserer paternalismen og sørger for at friheten ivaretas slik at individer enkelt kan ta valg som de mener er best for dem selv. Derfor kan det sies at libertariansk paternalisme er mykere og mindre påtrengende enn ren paternalisme, fordi valg verken blokkeres eller er vesentlig tynget. For eksempel kan folk velge å snuse, røyke eller spise usunt dersom de ønsker det, selv om det verken gagnar dem selv eller samfunnet. Libertariansk paternalisme ønsker ikke å tvinge folk til å leve et mer helsefremmende liv, men ønsker kun å gjøre det enklere for individer å leve sunt. Argumentene for denne typen paternalisme bunner ut i at mange tar dårlige valg og beslutninger som et resultat av liten oppmerksomhet, ufullstendig informasjon, begrensede kognitive evner og liten selvkontroll. Samtidig skal friheten bevares slik at mennesket står fritt til å velge selv samt at de dårligere alternativene vil fortsatt eksistere.

2.3 NUDGE

Valgarkitekter kan gjøre store forbedringer i andres liv gjennom å utforme valgalternativer og redskaper enklere og mer brukervennlig (Thaler & Sunstein, 2009). Thaler & Sunstein (2003) mener paternalisme og valgarkitekturens kraft er uunngåelig. Når paternalismen synes å være fraværende er det vanligvis på grunn av at utgangspunktet virker så naturlig og innlysende at virkningen av standardinnstillingen vil være usynlig for de aller fleste. Likevel vil effektene av dette være tilstede, som følge av at valgarkitektene har presentert noen standardvalg som skal gjøre det enklere for den enkelte å ta gode valg.

Nudge er noen typer aspekter av valgarkitektur som vil endre individers atferd på en forutsigbar måte, men da uten å forby andre alternativer eller endre individers økonomiske insentiver (Thaler & Sunstein, 2009). Nudging skal være enkel og kostnadseffektiv, og samtidig være mulig å unngå for beslutningstakere.

2.3.1 STANDARDVALG-NUDGE

Standardvalg-nudge er en form for nudging der valgarkitekter har bestemt at et alternativ skal være standard i situasjoner der individer skal foreta et valg (Thaler & Sunstein, 2009). Standardvalg er tilstede i nesten alle beslutningssituasjoner, og har stor påvirkning på individers atferd og hva valgutfallet blir. Ulike studier viser til at når man står overfor valg så

vil de aller fleste velge det alternativet som krever minst innsats, med andre ord velger de altså *minste motstands vei*. Dette kommer blant annet av at individer ikke har sterke nok insentiver til å foreta et aktivt valg og tenker ”samme det”. Da vil system 1 aktiveres og individer velger dermed enkleste vei. Disse elementene indikerer at dersom det for et gitt valg vil være mulig å velge et standardvalg, så kan valgarkitekter anta at veldig mange faktisk vil ende opp med å velge standardvalget. Mange vil altså ofte velge bort valgfriheten, der utfallet blir standardvalget, uansett om dette er et bra eller dårlig valg for dem. Individers valg om å la standardvalget stå forsterkes dersom standardvalget implisitt eller eksplisitt fremmer det som er mest normalt.

Thaler & Sunstein (2009) hevder at det er umulig å unngå standardvalg, fordi det i det hvert valgarkitektursystem vil være en regel tilknyttet dette systemet. Denne regelen bestemmer dermed hva som skjer med de som *ikke* velger å foreta et valg. I mange tilfeller vil et slikt valg om ikke å foreta endringer medføre at alt står som det er, og det som skjer vil fortsette å skje. Men det finnes eksempler der valgarkitekter har designet utstyr slik at det skjer en endring dersom man ikke foretar et valg. For eksempel er motorsager og gressklippere utformet på en slik måte at maskinen vil stoppe å gå dersom man slipper håndtaket. Dette sikrer at man unngår mange ulykker som kunne fått katastrofale følger. Et annet eksempel er datamaskiner, som er designet med skjermsparerer for å unngå at man bruker unødvendig med strøm. Skjermsparereren vil slå inn dersom man ikke har brukt datamaskinen på en stund, og skulle den ikke bli brukt over lengre tid vil den også gå i automatisk lås. Varigheten på når skjermsparerer og automatisk låsing av datamaskinen skal slå inn kan endres manuelt, men en slik handling krever at individer er bevisste på at dette er mulig og at de har store nok insentiver for å aktivt endre standardvalget. Mange bryr seg ikke nok til å gjøre dette, og dermed blir ofte standardvalget stående som det er.

Et tredje eksempel på effekten av standardvalg-nudge er donor-studien til Eric Johnson & Dan Goldstein (2003). Studiens funn viste at få aktivt meldte seg til å være organdonor, selv om hele 97% av respondentene i utgangspunktet var positive til organdonasjon. Når Johnson & Goldstein endret standardvalget fra at ingen var organdonor til at alle var organdonor økte antallet organdonorer fra 42% til 82% (Johnson & Goldstein, 2003). Endringen i valgarkitekturen, da ved å endre standardvalget, bidro til at flere liv kunne reddes som følge av økt antall organdonorer.

Det har også blitt gjennomført et eksperiment som målte årsakeffekten av to ulike intervensjoner for reduksjon av papirbruk på et stort offentlig universitet (Egebark & Ekström, 2016). Det ene intervensjonen var en moralsk appell som ba universitetsansatte om å kutte utskrift generelt og å bruke dobbeltsidig utskrift når det var mulig. Den andre intervensjonen testet om individers tendens til å la et standardvalg stå som det er også gjaldt i papirressursbruk. Dette ble testet ved at standardvalg-innstillingene på universitetsprinterne ble endret fra ensidig utskrift til tosidig utskrift på tilfeldige tidspunkter. Etterspørselen etter utskrift var konstant under hele eksperimentperioden. Eksperimentets funn viste at den moralske appellen ikke hadde noen innvirkning på ressursbruken, mens endring av standardvalg-innstillingene reduserte papirbruken med 15%. På grunn av endring av standardvalget så ble universitetet mer ressurseffektive, noe som indikerer at ved bruk av standardvalg-nudging kan man påvirke individer til å bli mer miljøvennlige, uten å måtte påvirke deres miljøbevissthet.

2.3.2 CHANNEL FACTOR-NUDGING

Channel factor er en form for nudging, og ble presentert av sosialpsykologen Kurt Lewin i 1952 som et begrep for små påvirkninger som enten kan fremme eller hemme bestemt atferd (Thaler & Sunstein, 2009). Begrepet channel factor bygget på prinsippet om at atferd er en funksjon av situasjonen individer befinner seg i, og individet selv (Ross & Nisbett, 2011). Lewin mente at individers atferd delvis bestemmes av situasjonen, og at denne kraften kunne være svært sterk. Imidlertid mente han at man kunne utnytte situasjonskraften gjennom små endringer i individers omgivelser, som enten kunne tilrettelegge for eller hemme visse typer atferd. Altså kan valgarkitekter gjennomføre kortsiktige, små, ikke-synlige manipuleringer i omgivelsene som kan fremme eller hemme atferd. Thaler & Sunstein (2009) sammenligner channel factors med veien en elv eller bekk tar etter en lang vinter. Den veien en bekk renner vil påvirkes av de små endringene som har skjedd i landskapet etter vinteren.

Et eksempel på hvordan channel factors fungerer ble vist i en studie gjort på studenter ved Yale University (Leventhal, Singer, & Jones, 1965). Studien så på problemet med å overføre gode hensikter til konkret og effektiv handling, og vurderte effekten av bruk av frykt og spesifikke handlingsplaner. Eksperimentet gikk ut på at en gruppe studenter mottok informasjon om risikoen for stivkrampe og verdien ved å ta en stivkrampevaksine, sammen med informasjon om hvor de kunne gå for å ta vaksinen mot stivkrampe. Etter informasjonsmøtet ble det sendt rundt et spørreskjema til studentene, som viste at et

informasjonsmøte var en ganske effektiv metode for å endre studentenes holdninger. Likevel var det bare rundt 3% som faktisk gikk for å ta vaksinene. Videre ble det gjennomført et nytt eksperiment på en ny gruppe studenter. Denne gruppen fikk samme informasjon som den første gruppen, men de fikk i tillegg utlevert et kart over campus der helsestasjonen var markert. Deretter ble de bedt om å finne en dag med tidspunkt for når de kunne gå å ta vaksinen og samtidig markere hvilken rute de skulle ta for å komme seg til helsestasjonen. Når studentene ble utsatt for skremmende informasjon samt ble oppfordret til å lage en handlingsplan, gikk andelen studenter som tok vaksinen opp til 28%. Det viste seg at dersom man åpnet ”kanalen” og la til rette for at studentene skulle ta stivkrampevaksinen, så valgte flere faktisk å gjøre det.

Channel factor kan være en nøkkel for å forstå hvorfor noen situasjonsfaktorer har større effekt enn det som på forhånd forventes, og hvorfor andre situasjonsfaktorer har mindre effekt på individers atferd (Ross & Nisbett, 2011). Tilsynelatende store intervensjoner og kampanjer vil ikke nødvendigvis åpne ”kanalen” for at individer skal opptre med ønsket atferd, mens effekten av tilsynelatende små situasjonsfaktorer som åpner eller lukker ”kanalene” kan være stor.

Et annet begrep nært relatert til channel factor er *priming*, som er en subtil metode for å påvirke individers tankesett og dermed deres atferd (Thaler & Sunstein, 2009). Når man primer tankesett og atferd er det kun system 1 tenking som er aktivert, og individer tar beslutninger basert på impulser og assosiasjoner (Kahneman, 2012). Psykologen John Bargh gjennomførte et eksperiment på studenter ved New York University, som i ettertid har fått navnet ”Florida-effekten”. Dette eksperimentet gikk ut på at studentene skulle lage nye setninger av fire ord fra andre setninger som ble presentert (Bargh, Chen, & Burrows, 1996). Studentene ble delt inn i to grupper der den ene gruppen fikk presentert ord hvor halvparten av ordene kunne assosieres med alderdom, som ”Florida, glemsk, skallet, grå eller rynker”. Etter at denne oppgaven var gjennomført ble de sendt videre til neste eksperiment, som gikk ut på at de skulle forflytte seg bort til et kontor i enden av gangen. Uten at studentene visste det så målte Bargh tiden de brukte på veien bort til kontoret. Det viste seg at den gruppen som hadde satt sammen setninger av ord som kunne assosieres med alderdom brukte betydelig lengre tid enn den andre gruppen. Ordene primet altså studentene til å tenke tanker om alderdom, og dermed primet disse tankene en atferd som studentene forbandt med eldre. System 1 ble altså aktivert, og helt ubevisst uten anstrengelse begynte studentene å opptre

som eldre. Slik priming kan også forekomme i sosiale settinger og det viser seg at effekten av dette er svært sterk (Thaler & Sunstein, 2009). Man trenger altså ikke å dytte folk i en bestemt retning eller fjerne de dårlige valgene dersom man fjerner de hinder som står i veien for det beste og mest ønskede valget.

Forskning viser altså at priming og subtile endringer i de situasjonene individer befinner seg i, kan påvirke individens atferd. Gjennom aktivisering av hjernens system 1, der impulser og assosiasjoner styrer, så kan banale endringer av kontekst endre utfallet (Kahneman, 2012). For eksempel viser en studie at dersom omgivelsene lukter rent og en vaskeansatt er synlig, så vil folk i større grad forsøke å holde omgivelsene renere (Thaler & Sunstein, 2009). Dette skjer ubevisst, og man tenker ikke en gang på den rene lukten eller den synlige vaskeren som et hint. Lukten og vaskeren er en subtil påvirkning som primer brukerne av kantinen til å holde det rent og ryddig, helt ubevisst.

2.3.3 OPPSUMMERING

På grunn av hjernens to systemer, der system 1 fungerer automatisk og system 2 normalt er i hvilemodus, er det mulig å påvirke individens atferd og handlingens utfall gjennom nudging (Kahneman, 2012). Når individer ikke er oppmerksomme eller ikke har sterke nok insentiver til å ta et aktivt valg, vil subtile endringer i deres omgivelser, priming og standardvalg være effektiv nudging som påvirker deres atferd og utfall (Thaler & Sunstein, 2009). Valgarkitekter kan altså i stor grad påvirke individens handlinger gjennom små endringer og fjerning av tilsynelatende ubetydelige hinder for å oppnå ønsket atferd og utfall. Dette kan være positivt både for individer selv og for samfunnet, fordi man utnytter individens tankesett og respons, og påvirker dem til å velge det alternativet som gir størst nytte for alle, inkludert dem selv.

2.4 KOMPROMISSEFFEKT

Kompromisseffekten er en tilsynelatende irrelevant bias som påvirker individer i beslutningssituasjoner, og referer til at individer har en tendens til å unngå de ekstreme ytterpunktene (Simonson, Choice Based on Reasons: The Case of Attraction and Compromise Effects, 1989). I stedet vil individer velge alternativer som er midt i mellom ytterpunktene, altså et alternativ som er et kompromiss til ytterpunktene. Dersom individer kan velge mellom tre alternativer så vil det alternativet som står i midten bli valgt oftere enn om det bare hadde stått sammen med ett annet alternativ (Ekström, 2017).

Teoriene som bygger opp under kompromis-effektens eksistens kan deles inn i to kategorier (Ekström, 2017). Kompromis-effekten kan enten forklares av modeller som er basert på konsepter fra atferdsøkonomi, eller den kan forklares med standardmodellen for rasjonelle valg. Et eksempel på en modell basert på konsepter fra atferdsøkonomi er *tapsaversjon*. Dette konseptet stammer fra individers forestilling om at ulemper vil være større enn de eventuelle fordelene (Simonson & Tversky, 1992). Når et ekstremt alternativ legges til i serien av valgalternativ vil dette medføre at andelen som velger det midterste alternativet øker, som da vil være et kompromiss til de ekstreme alternativene. Kompromis-effekten oppstår altså som følge av individers tapsaversjon, der man frykter for å ta et ekstremt valg og i stedet går for det som er midt i mellom. Videre kan kompromis-effekten forklares ved bruk standardmodellen for rasjonelle valg, som bygger på antakelsen om at konsumenter kan utlede avkastningsrelevant informasjon fra observasjon av serier med valgalternativer (Kamenica, 2008). Kamenica (2008) mener at kompromis-effekten kan oppstå når konsumenter er usikre på hvilket alternativ som er det beste for de, men de vet at de liker noe midt i mellom ytterpunktene.

Et eksempel der kompromis-effekten synlig er i studien til Kareem Haggag & Giovanni Paci som ble gjennomførte i 2014. I studien så de på hvordan taxikunder velger å tipse når de står overfor flere valgalternativer (Haggag & Paci, 2014). Taxikunder i USA som betalte med kredittkort hadde fire valg når de skulle tipse. De kunne enten velge mellom tre foreslåtte tipsbeløp, eller de kunne velge å taste inn et valgfritt tipsbeløp. For å se om de foreslåtte tipsbeløpene har effekt på individers atferd ble taxikundene presentert for to ulike randomiserte standardserier, der begge seriene hadde tre foreslåtte tipsbeløp som kundene kunne velge mellom; et lavt beløp, et middels beløp og et høyt beløp. Standardserie 1 var 20%, 25% eller 30% av det totale beløpet og standardserie 2 var 15%, 20% eller 25% av det totale beløpet. Funnene fra studien viser at en større andel av taxikundene tipset 25% av det totale beløpet når 25% ble presentert som et middels høyt beløp i standardserie 1, fremfor når det ble presentert som et høyt beløp i standardserie 2. Altså valgte mange av taxikundene å unngå ytterpunktene ved å velge kompromissbeløpet.

Et annet eksempel på kompromis-effektens tilstedeværelse er en studie gjort i forbindelse med en pengeinnsamling for et stort amerikansk sykehus i Chicago (Ekström, 2017). I studien ble sykehusets originalversjon av donasjonsalternativer vurdert opp mot en utvidet versjon.

Originalversjonen hadde donasjonsalternativene \$10, \$50, \$100 eller et valgfritt beløp, mens den utvidete versjonen hadde donasjonsalternativene \$10, \$50, \$100, \$250, \$500 eller et valgfritt beløp. Ved bruk av den utvidede versjonen av basisserien økte det gjennomsnittlige donasjonsbeløpet og andelen av \$100-donasjoner. Dette fordi \$100-alternativet nå var et middels høyt beløp og ikke det høyeste beløpet som i originalversjonen, noe som er i tråd med teorien om kompromisseffekt. Det er imidlertid viktig å påpeke at studien i tillegg fant ut at et midt-alternativ ikke er nødvendig for at kompromisseffekten skal oppstå. Ved å la donorene bli presentert for en ekstremversjon med bare ytterpunktalternativer, \$10 og \$500 og muligheten for å taste inn et valgfritt beløp, fant Ekström at denne versjonen genererte samme gjennomsnittlige donasjonsbeløp og samme andel av \$100-donasjoner som den utvidede versjonen. Den eneste forskjellen var at 90% av donorene valgte å taste inn et valgfritt beløp i ekstremversjonen, mens det i den utvidede versjonen bare var 30% av donorene som valgte det valgfrie alternativet. Altså kan valgarkitekter og organisasjoner dra fordel av kompromisseffekten ved å utforme valgalternativserier med ekstreme ytterpunkter og et valgfritt felt, og samtidig stimulere individer til å ta egne valg og beslutninger.

2.5 TREGHET

Individer har en tendens til å fortsette i samme spor og ta de samme valgene gang etter gang, selv om det ikke nødvendigvis vil være det beste og mest gunstige for dem (Thaler & Sunstein, 2009). Thaler & Sunstein (2009) mener dette skjer på grunn av *treghet*, en kraft som oppstår på grunn av status quo-bias, heuristikker og tapsaversjon. Individer har altså et ønske om å velge minste motstands vei. Kraften av treghet forsterkes dersom interessen og oppmerksomheten rundt beslutningsproblemet er lav (Samuelson & Zeckhauser, 1998). Når individer er likegyldig til hvordan utfallet blir vil treghet ha sterkere effekt på atferden, noe som ofte medfører at de velger det alternativet som er standardalternativet (Thaler & Sunstein, 2009).

2.5.1 STATUS QUO-BIAS

Status quo-bias er et fenomen som øker kraften av treghet ved at individer ikke ønsker å ta et valg eller en beslutning, som gjør at de velger å opprettholde nåværende eller tidligere beslutning (Samuelson & Zeckhauser, 1998). Thaler & Sunstein (2009) mener at dette fenomenet er en av årsakene til individers treghet. Blant annet viser de til Samuelsons & Zeckhausers (1998) forskning, som har gjort en rekke eksperimenter der dette fenomenet

tydelig kan observeres ved at de fleste eksperimentdeltakerne holder seg til status quo. Blant annet har de sett på folks valg av helseplaner og pensjonssparingsplaner. Funnene viser at status quo-bias har en stor effekt på utfallet (Samuelson & Zeckhauser, 1998).

Standard økonomisk teori sier at de fleste individer tar beslutninger som er rasjonelle, basert på egne preferanser som gjerne er økonomisk lønnsomme (Samuelson & Zeckhauser, 1998). I situasjoner hvor man har et sett med alternativer som gir visse utfall, vil et rasjonelt valg være det alternativet som man foretrekker mest. For å kunne vite hvilket alternativ som er det mest foretrukne, så vil individene første rangere alternativene og deretter velge det alternativet som er rangert høyest. Altså kan man forutsi hvilke valg beslutningstakerne tar dersom man kjenner til deres rangering av alternativene. Det betyr at beslutningstakernes valg ikke vil påvirkes dersom det legges til eller fjernes et alternativ som i utgangspunktet ikke er et høyt rangert valg.

Savage (1954) var den første som introduserte teorien om rasjonell beslutningstaking under usikkerhet (Samuelson & Zeckhauser, 1998). Teorien sier at beslutningstakere setter sannsynligheter for alle mulige utfall der de tar høyde for og verdsetter utfallenes nytte. Dermed kan beslutningstakere velge det alternativet som gir høyest forventet nytte. Det viser at beslutningstakere i mange tilfeller er usikre på preferansene sine, og Savage (1954) mente at denne metoden vil være den beste løsningen på beslutningsproblemet. Men teorien tar ikke høyde for at rekkefølgen alternativene presenteres i og at designet til alternativene kan påvirke beslutningstakernes valg (Samuelson & Zeckhauser, 1998). Individer har dermed to valg, de kan enten velge et alternativ basert på nytte og økonomiske insentiver eller de kan velge å gjøre ingenting, altså status quo. I mange tilfeller viser det seg at beslutningstakere holder seg til status quo-alternativet til tross for at det eksisterer mange andre alternativer som kan være minst like gode, om ikke bedre. Et eksempel Samuelson & Zeckhauser (1998) trekker frem for å illustrere status quo-fenomenet, omhandler en gammel kollega av dem. Hver eneste arbeidsdag i 26 år spiste han den samme lunsjen, en sandwich med skinke og ost fra en lokal kiosk. Kiosken hadde mange andre alternativer som var vel så fristende, men av gammel vane valgte å kollegaen å holde seg til denne sandwichen. Dette viser at beslutningstakere i mange tilfeller vil velge å gjøre ingenting og fortsette med den tidligere beslutningen. Samuelson & Zeckhauser (1998) har gjennomført flere eksperimenter som alle viser det samme, at det eksisterer en status quo-bias som har signifikant effekt på beslutningstakere. Status quo-bias vil være sterkere i situasjoner der individer ikke har

spesielt sterke preferanser eller i situasjoner der det er svært mange valgalternativer. Den vil forsterkes ytterligere dersom beslutningstakere er uoppmerksom og har liten interesse for utfallet (Thaler & Sunstein, 2009).

En annen studie som tydelig viser kraften av treghet, som følge individers status quo-bias, er studien av den amerikanske pensjonsspareplanen *401(k)* Madrian & Shea gjennomførte i 2001 (Madrian & Shea, 2001). De så på hvilken effekt automatisk innmelding hadde på antallet deltakere i pensjonsspareplanen, og hvordan bruk av standardvalg påvirket deltakernes atferd. Funnene fra studien viste at automatisk innmelding av ansatte økte antallet deltakere i spareplanen betydelig. Ved å endre standardvalget fra at de ansatte selv måtte melde seg inn, til at de ansatte i stedet måtte melde seg ut dersom de ikke ønsket å delta i spareplanen, økte antallet deltakere. Dette mener Madrian & Shea (2001) kommer av at mange ikke er bevisste på valgalternativene og derfor tenker ”samme det, jeg orker ikke bryet med å melde meg ut”. I tillegg fant de ut at de automatiske påmeldte deltakerne i større grad valgte å beholde pensjonsspareplanen som bedriftens ledelse hadde satt som standard. Dette tilsier at individer har en treghet, som følge av status quo-bias, som medfører at man ikke orker å ta stilling til noe som de i utgangspunktet ikke bryr seg spesielt mye om.

Treghet oppstår altså blant annet på grunn av individers motvilje for endring og status quo-bias (Thaler & Sunstein, 2009). Treghetskraften vil være svakere i tilfeller der interessen og oppmerksomheten er stor, og sterkere dersom individer ikke har spesielt sterke preferanser, lav interesse eller bryr seg lite om utfallet av handlingen eller beslutningen (Samuelson & Zeckhauser, 1998). Altså er det viktig at valgarkitekter aldri underestimerer kraften av treghet, fordi den i stor grad påvirker individers atferd og handling (Thaler & Sunstein, 2009). I tillegg er det viktig at valgarkitekter vet at kraften av treghet kan utnyttes gjennom blant annet bruk av channel factors eller endring av standardvalget. Slike subtile endringer i individers omgivelser kan ha stor effekt på atferden, øke deres nytte uten at friheten reduseres.

3 METODE

I dette kapitlet presenterer vi forskningens metodikk med en plan for hvordan vi skal gå frem for å besvare problemstillingen. Metodikken beskriver teori og metode for tilnærmingen til, innsamlingen og analysen av data (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016). Innledningsvis beskrives utredningens forskningstilnærming. Videre beskriver vi hypotesene med en tilhørende modell, med en påfølgende beskrivelse av datainnsamlingen. Deretter beskrives de statistiske metodene som benyttes i analysen og til slutt evaluerer vi utrednings reliabilitet og validitet.

3.1 FORSKNINGSTILNÆRMING

I følge Saunders et. al (2016) er forskningens formål avgjørende for forskningstilnærmingen. Det skilles mellom to typer; *induktiv* og *deduktiv* tilnærming. Med induktiv tilnærming vil man hente inn data som analyseres og tolkes. Deretter benyttes resultatene fra analysen til å formulere nye teorier og hypoteser, og forskningen går fra empiri til teori. Ved deduktiv tilnærming går man fra teori til empiri, der eksisterende teori på området brukes til å utvikle hypoteser (Sander, 2016). Hypotesene vil deretter bekreftes eller avkreftes ved å analysere innsamlede data på området.

For å avdekke om utformingen av NAVs søknadsportal påvirker brukerne i beslutningsprosessen om fordeling av fellesperioden, har vi valgt en *deduktiv* tilnærming med *hypotesetesting*. Hypotesene bygger på eksisterende teori om nudging og standardvalgs påvirkningskraft på individers atferd i ulike situasjoner, og det randomiserte designet gjør at vi kan teste for kausalitet mellom de avhengige og de uavhengige variablene. For å teste hypotesene har vi samlet inn data gjennom et *eksperiment*. Eksperimentet ble implementert på NAVs egen testplattform, NAVlab.no. Utformingen av eksperimentet har forsøkt å være mest mulig lik den reelle utformingen, med manipulering av de variablene vi ønsker å teste.

3.2 HYPOTESER OG MODELL

Vi vil her presentere våre hypoteser som vil være utgangspunktet for den videre analysen. Hypotesene tar utgangspunkt i utredningens teori og er tilknyttet faktorer som kan påvirke valget av fordeling av fellesperioden.

Hypotese 1

Et balansert standardvalg fører til en jevnere fordeling av fellesperioden mellom foreldrene, sammenlignet med et standardvalg hvor hele perioden tilfaller mor.

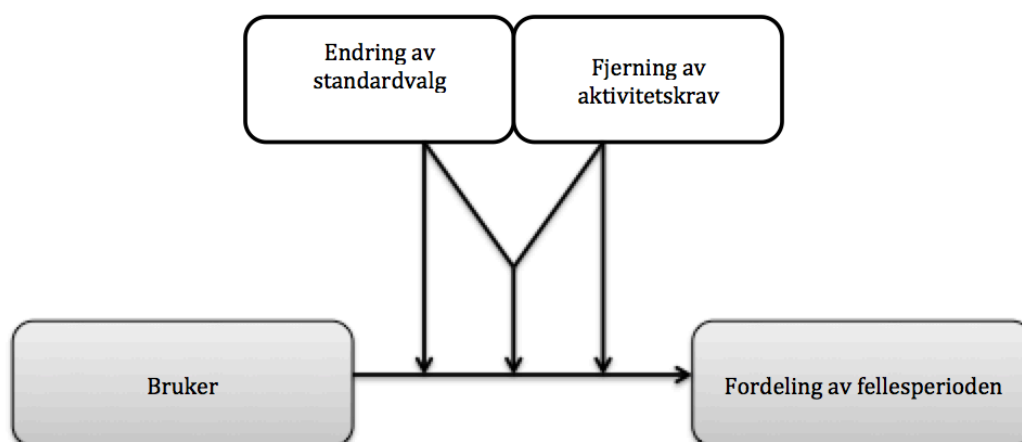
Hypotese 2

Fjerning av aktivitetskrav fører til en jevnere fordeling av fellesperioden sammenlignet med en situasjon hvor søkerne blir gjort oppmerksomme på at ekstra dokumentasjon må sendes inn dersom far skal ta noe av fellesperioden.

Videre tester vi om det er heterogenitetseffekter i de ulike behandlingene, det vil si om enkelte grupper definert på bakgrunn av kjønn, utdanning, bosted, arbeidssituasjon og alder responderer ulikt på de ulike nudgene.

Modell

Modellen illustrerer hvordan vi tester hypotesene. Altså om det finnes kausale sammenhenger mellom endringene i standardvalg og aktivitetskrav, og hvordan bruker fordeler fellesperioden. Påvirkningene er fremstilt ved tre testgrupper som manipuleres enten ved å fjerne aktivitetskravet til mor eller endre standardvalget, eller at de utsettes for begge manipuleringene. Kontrollgruppen utsettes ikke for noen form for manipulasjon, og holdes likt med det originale søknadsskjemaet.

Figur 3.1: Modell

3.3 DATAINNSAMLING

For å samle inn data til utredningen har vi valgt å benytte et eksperiment. I den følgende delen vil vi gå nærmere inn på hvilke valg og avgrensninger vi har gjort ved bestemmelse av utvalg og innsamlingsmetode, samt forklare fremgangsmåten for eksperimentet. Deretter vil vi beskrive eksperimentets utforming.

3.3.1 INNSAMLING AV PRIMÆRDATA OG UTVALG

Vi har samlet inn kvantitativ primærdata gjennom et eksperiment med en påfølgende kort spørreundersøkelse. Vi har selv laget skisser av hvordan vi ønsket at eksperimentet og spørreundersøkelsen skulle se ut. Eksperimentet ble programmert av NAV og deres leverandører slik at den skulle være kompatibel med NAVs testplattform, NAVlab.no. For å utforme eksperimentet benyttet vi NAVs søknad for foreldrepenger som mal, med noen forenklinger. De fleste spørsmålene i både eksperimentet og den påfølgende spørreundersøkelsen var utformet med svaralternativer og alle spørsmålene måtte besvares for at man kunne gå videre.

Det er flere utfordringer ved gjennomføringen av eksperimenter. En utfordring med vårt eksperiment er at det kan være vanskelig for respondentene å sette seg inn i en situasjon der de venter barn, spesielt dersom de ikke har barn fra før. De fleste setter seg ikke inn i søknaden om foreldrepenger før de befinner seg i situasjonen, og mange har nok ikke gjort seg opp en formening om hvordan de ønsker å fordele fellesperioden før de venter barn. For å håndtere denne utfordringen har vi aktivt oppfordret respondenter til å sette seg inn i situasjonen ved hjelp av introtekst og spørsmål knyttet til fødsel (termindato, antall barn etc.).

Ved utforming av eksperiment og spørreundersøkelser er det viktig å tenke gjennom hvilken informasjon man trenger for å kunne besvare forskningsspørsmålet. Det vil være interessant å vite mest mulig om respondentene, men samtidig er det viktig å tenke på at det ikke skal være for tidkrevende å gjennomføre eksperimentet. Dersom det tar for lang tid vil dette kunne redusere antallet respondenter. Derfor valgte vi å utforme et eksperiment med en påfølgende spørreundersøkelse som tilsammen tok under fem minutter. Videre er det viktig å ta hensyn til respondentenes anonymitet. Det har vært et krav fra NAV om at eksperimentet skal være anonymt. Dette har medført en del forenklinger av NAVs søknad for foreldrepermisjon i utformingen av eksperimentet. Alle spørsmål om inngående informasjon har blitt endret eller

fjernet. Dette har imidlertid ikke skapt noen komplikasjoner for vår utredning, fordi vi i utgangspunktet ønsket et anonymt eksperiment. Dersom det ikke foreligger et anonymitetskrav, vil det trolig kunne påvirke antallet respondenter fordi de kan være skeptiske til å delta eller svare annerledes. Dette vil kunne påvirke studiens reliabilitet og validitet.

Eksperimentet ble lagt ut på NAVlab.no, noe vi antok kom til å medføre stor pågang og et utvalg som i stor grad representerer den norske befolkningen. Videre publiserte vi eksperimentet på sosiale medier, da i hovedsak på Facebook. Der kontaktet vi blant annet ulike nettverk og forum, som ”Oss Mødre Imellom” og andre foreldreforum. Dette gav en god responsrate per deling. Vi kontaktet disse gruppene fordi medlemmer av slike grupper ofte har et stort engasjement samt at undersøkelsen kunne være aktuell for disse. Dette gjenspeiler seg også i andelen av kvinner i forhold til menn, da det finnes langt flere grupper for kvinner enn for menn. I vedlegg 3 ser man at den kvinnelige andelen av det totale antallet respondenter før rensking er ca. 78%.

Vi har også benyttet våre personlige nettverk på Facebook til annonsering av eksperimentet. I tillegg fikk vi benyttet Norges Handelshøyskoles mail-lister og NAVs interne plattform. Dette førte til at vi fikk inn tilfredsstillende antall respondenter, totalt 778. På grunn av tekniske feil ved innsamlingen har vi vært nødt til å droppe respondenter som har blitt tildelt versjon ”control”. Utvalget som inngår i utredningen er derfor redusert til 650 respondenter. Dette anser vi som et godt grunnlag for å foreta videre analyser. Deskriptiv analyse av variablene før fjerning av ”control” og ekstremverdier finnes i vedlegg 3. Nedenfor illustrerer tabell 3.1 antall respondenter fordelt på de ulike versjonene av eksperimentet. Eksperimentets versjoner vil vi komme tilbake til i avsnitt 3.3.4.

ANTALL RESPONDENTER	
Versjoner	Total
Balansert standardvalg med aktivitetskrav	156
Balansert standardvalg uten aktivitetskrav	157
Ubalansert standardvalg med aktivitetskrav	169
Ubalansert standardvalg uten aktivitetskrav	168
Totalt antall	650

Tabell 3.1: Antall respondenter fordelt på de ulike versjonene av eksperimentet.

3.3.2 UTFORMING AV EKSPERIMENTET

For å kunne avdekke om nudging har effekt på brukernes valg av fordeling av fellesperiode, måtte vi benytte et verktøy som kunne håndtere store mengder data og randomisere versjonene av eksperimentet mellom respondentene. I tillegg måtte det være profesjonelt og etter NAV sine standarder. Før vi startet utformingen av eksperimentet, ble vi satt i kontakt med Accenture som skulle hjelpe oss med programmering og koding av eksperimentet. Dette var nødvendig fordi eksperimentet måtte være kompatibelt med NAV sin egen testplattform, NAVlab.no. Underveis i samarbeidet har vi jobbet kontinuerlig med utformingen av undersøkelsen og laget skisser av hvordan vi ønsket at eksperimentet skulle se ut. Disse skissene har så NAV og Accenture sett på, og returnert med tilbakemeldinger om nødvendige endringer. Dette er endringer som var nødvendige av hensyn til lovverk og etiske retningslinjer. Anonymitetskrav har vært et viktig hensyn, samt skriftlige formuleringer og kjønnsnøytralitet.

I henhold til vår problemstilling, var det mest sentrale i eksperimentet å avdekke om endring av standardvalget og fjerning av mors aktivitetskrav har noe effekt på brukernes valg av fordeling av fellesperioden. For å kunne avdekke dette valgte vi å utforme fem ulike versjoner av eksperimentet, der én eller flere manipuleringer ble gjort. For å sikre at versjonene ble randomisert blant respondentene, benyttet vi oss av en randomiseringsfunksjon i Javascript, `Math.random()*5`. Informasjonen om de ulike versjonene ble lagt i databasen Firebase, som distribuerte de ulike versjonen tilfeldig til respondentene ved å tillegge respondentene et tilfeldig tall mellom 0 og 4. De tilfeldige tallene representerte da hver enkelt versjon, og ble tildelt respondentene tilfeldig.

3.3.3 UTFORDRINGER MED DESIGN

I utforming av eksperimentet har det vært flere utfordringer å ta hensyn til. For at vi skulle få troverdige svar, var det viktig at respondentene satte seg inn i situasjonen om at de venter barn. Derfor utformet vi en innledning der respondentene blir bedt om å sette seg inn i situasjonen med opplysninger om at deres svar kan være med å påvirke søknadsskjema for foreldrepenger i fremtiden, vist i vedlegg 1. Det var imidlertid viktig at innledningen ikke avslørte hva vi faktisk ønsket å se på, for å unngå at dette påvirket respondentenes svar. Nudging ble ikke nevnt og respondentene ble kun utsatt for en versjon, uten at de var klar over at det eksisterte flere versjoner. Vi fokuserte også på at NAV ønsket å kartlegge brukeratferd for å holde intensjonene skjult. Videre var det viktig å ta hensyn til tidsbruk, for

å kunne få tilstrekkelig med respondenter. Dette medførte at eksperimentet måtte være enkelt å forstå, tydelig og poengtert. Samtidig var det viktig at det var utformet mest mulig likt som dagens løsning slik at vi i etterkant kunne sammenligne effektene av undersøkelsen med realiteten. Derfor benyttet vi de eksisterende søknadsdokumentene som ligger på NAV sin søknadsportal som mal. Blant annet har vi benyttet oss av de formuleringene som blir brukt i dagens løsning, på de punktene vi skulle ha med i eksperimentet. En illustrasjon av vårt eksperiment finnes i figur 3.2 under.

Søknad om foreldrepenger

_____ Ditt kjønn _____

- Mann
- Kvinne

_____ Tilknytning til Norge _____

Det er et vilkår for å få foreldrepenger eller engangsstønad at du er medlem i folketrygden. Er du bosatt og oppholder deg i Norge, er du som regel det.

Har du oppholdt deg sammenhengende i Norge de siste 12 månedene? Korte ferier i utlandet regnes ikke som opphold i utlandet.

- Ja, jeg har vært sammenhengende i Norge de siste 12 månedene
- Nei, jeg har ikke vært sammenhengende i Norge de siste 12 månedene

Kommer du til å oppholde deg sammenhengende i Norge i 12 måneder eller mer? Korte ferier i utlandet regnes ikke som opphold i utlandet.

- Ja, jeg skal være sammenhengende i Norge de neste 12 månedene
- Nei, jeg skal ikke være sammenhengende i Norge de neste 12 månedene

Arbeidsforhold

Kryss av for det alternativet som best beskriver ditt arbeidsforhold.

- Heltid
- Deltid
- Student (100%)
- Arbeidsledig
- Ufør
- Selvstendig næringsdrivende
- Annet

Andre ytelser

Har du søkt, eller mottar du, ytelser som er likestilt med arbeid i løpet av de siste 10 månedene? Vi har oversikt over ytelser du eventuelt får fra NAV.

- Ja, jeg har søkt eller mottar ventelønn
- Ja, jeg har søkt om eller mottar lønn fra arbeidsgiveren min under permisjon i forbindelse med videreutdanning eller etterutdanning
- Ja, jeg avtjener militær- eller siviltjeneste eller obligatorisk sivilforsvarstjeneste
- Ja, jeg mottar sluttpakke, etterlønn eller sluttvederlag
- Nei, jeg har ikke søkt om eller fått innvilget andre ytelser

Opplysninger om barnet eller barna

Termindatoen avgjør når du kan begynne å ta ut foreldrepengene. Venter du to eller flere barn, blir perioden med foreldrepenge forlenget.

Termindato (trenger ikke være en reell dato)

yyyy-mm-dd

Hvor mange barn venter du?

Neste

Stønadsperiode

Dere har 26 uker med fellesperiode. Fellesperioden er den delen av foreldrepengeperioden som dere kan dele.

Utover fellesperioden kommer mødre- og fedre/medmor-kvoten på ti uker hver og fødselspermisjon på tre uker til mor.

Velg fordeling av fellesperiode

Hvis far eller medmor skal ta ut foreldrepenge fra fellesperioden, stilles det krav til hva mor gjør i perioden. Far eller medmor må legge ved dokumentasjon på at mor for eksempel er i arbeid, studerer på heltid eller er for syk til å ta seg av barnet.

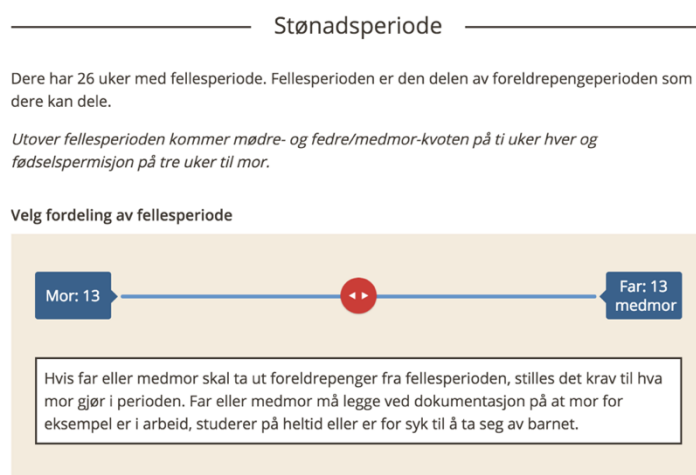
Neste

Figur 3.2: En illustrasjon av eksperimentet

Vi har også valgt å benytte samme oppsett og rekkefølge som dagens løsning. De punktene som ikke var av interesse eller som ikke kunne benyttes på grunn av anonymitetskravet ble ikke tatt med i vårt eksperiment. Dagens søknadsdokument krever imidlertid inngående informasjon om brukerne. Av hensyn til anonymitetskravet, kunne ikke vi implementere disse punktene i vårt eksperiment. Dette medførte at vi ikke fikk innhentet bakgrunnsinformasjon som kunne være verdifull for analysen. Videre måtte vi utforme et kjønnsnøytralt eksperiment for å forenkle prosessen. I dagens søknadsskjema vil mor og far søke hver for seg, men dette ville blitt for komplekst for vårt eksperiment. Derfor innhentet vi kun informasjon om respondentene var mann eller kvinne. I tillegg måtte vi finne en alternativ løsning til punktet om termindato, som i realiteten vil være viktig i søknad om foreldrepenger. Dette løste vi med å informere om at termindatoen ikke måtte være reell. Dermed sikret vi at respondentene aktivt måtte sette seg inn i situasjonen om at de venter barn.

3.3.4 VALG AV DESIGN

I utformingen av fordeling av fellesperioden valgte vi å utforme dette som en slider fremfor dagens kalenderløsning. Slider-løsningen ble valgt fordi dagens kalenderløsning krever at brukerne manuelt må legge inn datoer for de ukene de ønsker å benytte. Slider-løsningen tydeliggjorde derimot hvor mange uker av fellesperioden som ble fordelt til mor og far, uten at respondentene måtte forholde seg til bestemte datoer samt mødre- og fedrekvoten. Dette gjorde det enklere for oss å måle om endring av standardvalget har effekt på hvordan respondentene velger å fordele fellesperioden, uten at det kreves inngående informasjon og stort engasjement fra respondentene. Kalender-løsningen er illustrert i figur 1.1 på side 7 og slider-løsningen er illustrert i figur 3.3 under.

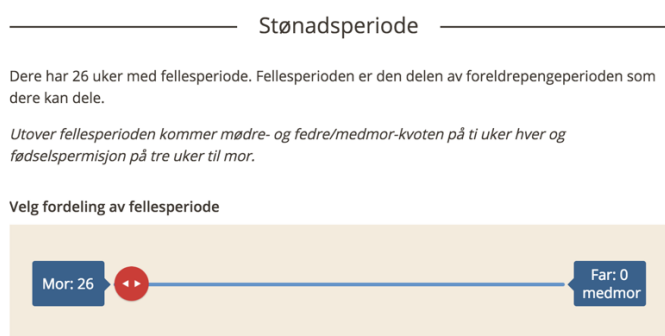

Figur 3.3: Slider-løsning

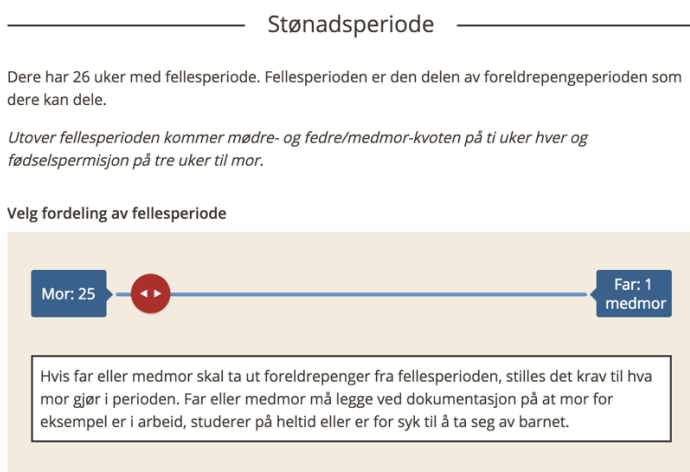
Eksperimentet ble utformet med slider-løsningen i fire ulike versjoner. De fire ulike versjonene har fire ulike påvirkninger vi ønsket å teste opp mot respondentenes valg av fordeling av fellesperiode. Utformingen av ulike versjonene av eksperimentet forklares nedenfor. Etter eksperimentet implementerte vi en spørreundersøkelse hvor vi hentet inn ytterligere bakgrunnsinformasjon om respondentene. Dette gjorde vi med ønske om å teste om noen grupper er mer åpen for påvirkning av nudging, samt for å få innsikt i hvorfor de fordelte fellesperioden som de gjorde. Spørreundersøkelsen ligger vedlagt i vedlegg 2.

Versjon 1: Kontrollbehandling

Versjon 1 er utformet som slider-versjon av dagens løsning, det vil si med ubalansert standardvalg og med mors aktivitetskrav. Denne versjonen fungerte derfor som kontrollgruppen for de andre versjonene. Vi har utformet aktivitetskravet slik at det dukker opp dersom respondenten velger en annen fordeling enn hele perioden til mor. Standardvalget i versjon 1 illustreres i figur 3.4 og mors aktivitetskrav illustreres i figur 3.5.

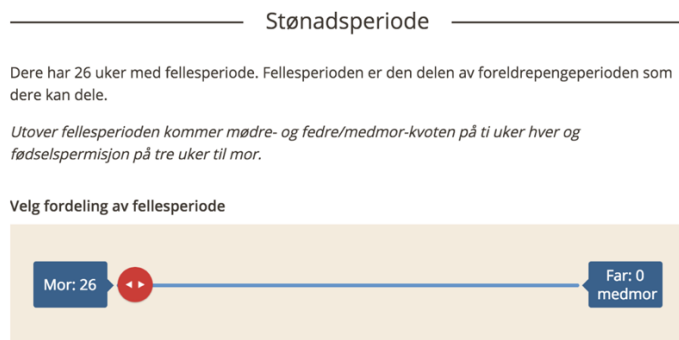
Figur 3.4: Standardvalget der hele fellesperioden står på mor.

Figur 3.5: Ved endring av standardvalget vil mors aktivitetskrav dukke opp.

Versjon 2: Kun fjerning av aktivitetskrav

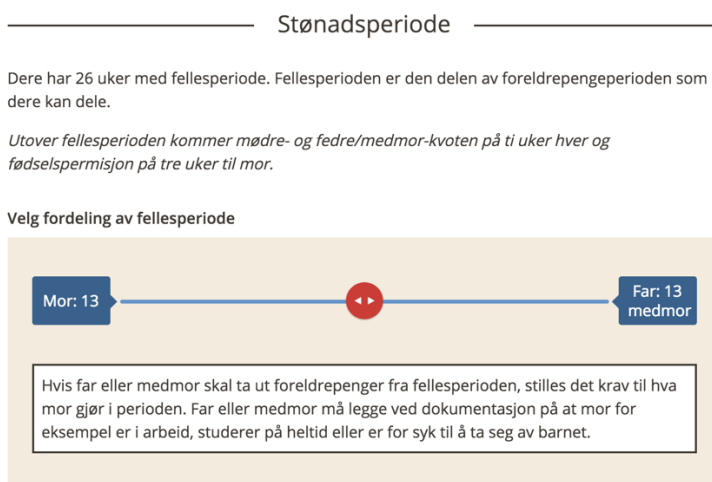
I versjon 2 beholdt vi samme standardvalg som i versjon 1 og manipulerte aktivitetskravet til mor. Standardvalget er at hele fellesperioden står på mor. Dersom respondentene velger å fordele deler av eller hele fellesperioden til far, vil det ikke dukke opp et aktivitetskrav til mor. På denne måten får vi testet om dokumentasjonskravet fungerer som et hinder når brukere skal fordele fellesperioden. Versjon 2 er illustrert i figur 3.6.

Figur 3.6: Ulik fordeling uten mors aktivitetskrav.

Versjon 3: Kun balansering av standardvalg

I versjon 3 har standardvalget blitt manipulert, slik at fellesperioden er delt likt mellom mor og far. Dokumentasjonskravet til mor er imidlertid inkludert, men vil forsvinne dersom respondentene endrer fordelingen til at mor tar hele fellesperioden. Versjon 3 er illustrert i figur 3.7.

Figur 3.7: Lik fordeling med aktivitetskrav.

Versjon 4: Både balansert standardvalg og fjerning av aktivitetskrav

I versjon 4 er både standardvalget og mors aktivitetskrav manipulert. Standardvalget er at fellesperioden står likt fordelt mellom mor og far, og aktivitetskravet til mor er fjernet. Dette har vi gjort for å teste om manipulering av begge vil ha sterkere effekt på hvordan respondentene fordeler fellesperioden. Versjon 4 er illustrert i figur 3.8.

Figur 3.8: Lik fordeling uten aktivitetskravet til mor.

3.3.5 UTFORDRINGER VED DATAINNSAMLINGEN

Den første utfordringen vi sto overfor, var at vi ikke kunne benytte NAVs reelle plattform for foreldrepenge søknad som publiseringsplattform for eksperimentet vårt. For at vårt eksperiment skal kunne overføres til den reelle plattformen valgte vi å utforme en forenklet versjon av søknadsskjemaet, der fordelingen av fellesperioden ble illustrert med en slider-funksjon. Dermed kunne vi teste om respondentene blir påvirket av en slik nudge i beslutning om fordeling av fellesperioden. Vi tror dette er en påvirkningsfaktor på respondentene. For å kunne teste dette, utformet vi en versjon som var tilnærmet lik som dagens løsning, versjon 5 med kalenderløsning. På grunn av feil ved datainnsamlingen i denne versjonen fikk vi ikke valide data på observasjoner som hadde mottatt denne versjonen. Vi har derfor valgt å se bort fra observasjoner knyttet til versjon 5.

Videre har det vært noen utfordringer underveis i eksperimentet. Blant annet måtte vi foreta små endringer i undersøkelsen etter publiseringen på grunn av tilbakemeldinger vi har fått fra interne organer i NAV. Den største endringen vi måtte foreta, var å legge til et ”ønsker ikke å svare”-alternativ i kategoriene hvor vi ba om inngående informasjon om arbeidssituasjon, bosituasjon, utdanningsnivå og etnisitet. I følge NAVs etiske retningslinjer kan vi ikke kreve at respondenter skal oppgi personlig informasjon. NAV stilte derfor et krav

om at respondentene måtte få lov til å slippe å svare dersom de ikke ønsket å oppgi slik informasjon. ”Ønsker ikke å svare”-alternativet ble lagt til etter at eksperimentet hadde ligget ute i over en uke, men det viste seg i ettertid at det var svært få av respondentene som benyttet seg av alternativet. Dette tolker vi som at respondentene ikke opplevde spørsmålene som avslørende for deres anonymitet. Det er imidlertid viktig å merke seg at denne endringen berørte alle behandlingsgrupper likt, og den derfor ikke vil påvirke våre resultater.

En annen utfordring har vært at eksperimentet skulle være så reelt som mulig, samtidig som vi måtte gjøre endringer for å bevare respondentenes anonymitet. I dagens løsning eksisterer det et krav til mors aktivitet, dersom far skal ta hele eller deler av fellesperioden. Dette dokumentet må signeres av mors arbeidsgiver, lege eller studiested før det kan sendes inn. Vi ønsket å beholde dette aktivitetskravet i vårt eksperiment, for å teste om kravet har påvirkning på brukernes valg av fordeling av fellesperioden. Problemet var imidlertid at prosessen med signering og innsending ikke var gjennomførbart på grunn av anonymitetskravet og tidshorisonten. Gjennom dialog med NAV ble vi imidlertid gjort oppmerksomme på at denne prosessen vil bli automatisert i fremtiden, der NAV skal benytte databasen sin for å innhente bekreftelse automatisk fra arbeidsgiver om at mor er i aktivitet. Dette vil gjøre dette kravet mindre arbeidskrevende for mange brukere i fremtiden. Derfor valgte vi å beholde aktivitetskravet som en pop-up melding, der respondentene fikk beskjed om at det eksisterer et krav til mors aktivitet dersom de valgte å fordele deler av eller hele fellesperioden til far. Slik kunne vi teste hvorvidt en pop-up-melding om krav til mors aktivitet har effekt på respondentenes valg av fordeling av fellesperioden. Vi antar denne påvirkningen vil være relativt lik som den fremtidige løsningen til NAV vil ha på deres brukere.

En annen utfordring som oppsto under utformingen av eksperimentet, var at vi ikke kunne utforme en undersøkelse som var ulik for mor og far. I dagens løsning søker foreldrene hver for seg, og så knyttes søknaden opp til partnere ved at navnet på partneren fylles inn. Mor kan søke om foreldrepenger før fødsel, mens far først kan søke etter fødsel. I tillegg er søknadsskjemaene forskjellige på flere punkter. Dersom vi skulle ha utformet en undersøkelse som var ulik for mor og far, ville det krevd langt flere respondenter hvor alle var par. På grunn av dette valgte vi derfor å utforme eksperimentet kjønnsnøytralt.

Vi har også forenklet søknaden ved å begrense valgmulighetene. I dagens løsning kan søkere velge å ta delvis uttak av foreldrepenger i kombinasjon med delvis arbeid, kalt gradert uttak. I

vårt eksperiment måtte vi imidlertid fjerne dette valget på grunn av kompleksiteten ved et slikt valg. Vi har derfor utformet eksperimentet med en forutsetning om fullt uttak (100% dekningsgrad). I tillegg kan søkere i dagens løsning dele opp permisjonsperioden, noe vi har sett bort fra i vårt eksperiment, da dette ville komplisert innsamlingen av data. Til vårt formål vil det ikke være nødvendig å inkludere gradering eller oppdeling av foreldrepengeperioden. Vi valgte derfor å se kun på fullt uttak og sammenhengende uttak av hele foreldrepengeperioden.

Når det gjelder punktene om opplysninger om barnet/barna, er mor pålagt å legge ved eller ettersende bekreftelse på termindato i NAVs søknadsskjema for å kunne motta foreldrepenger. Dette må ikke far oppgi, da han først kan søke om foreldrepenger etter fødsel. I og med at vi i vår undersøkelse ikke kan be respondentene om en reell termindato, da flere av respondentene potensielt ikke venter barn, har vi i stedet valgt å legge til et punkt der de må fylle inn en fiktiv termindato. På grunn av at undersøkelsen er kjønnsnøytral vil dette gjelde både for mor og far. Vi valgte å beholde punktet om termindato fordi vi anså det som viktig å forsøke å gjøre eksperimentet så reelt som mulig. Med en fiktiv termindato antok vi at respondentene ville leve seg mer inn i situasjonen, og dermed i større grad fordele fellesperioden slik de ville gjort i en situasjon hvor de faktisk ventet barn.

Det er i tillegg forskjell på mor og fars søknad i dagens søknadsskjema. Aktivitetskravet til mor vil kun være synlig i fars søknad dersom han velger å ta deler av eller hele fellesperioden. På grunn av vår kjønnsnøytrale undersøkelse, valgte vi derimot å legge til aktivitetskravet for alle respondenter slik at vi skulle kunne se om aktivitetskravet hadde effekt på respondentenes valg av fordeling av fellesperioden.

En siste svakhet for vårt eksperiment er at det vil oppstå bias mellom virkelighet og simulering. Respondentene vil være klar over at dette ikke er en reell setting, selv om vi har forsøkt å utforme eksperimentet på en slik måte at det skal være så virkelighetsnært som mulig. Dermed vil ikke respondentene kunne sette seg inn i situasjonen på samme måte som de ville gjort dersom de faktisk ventet barn. Dette kan føre til en *samme det-bias*, der respondentene lar standardalternativet stå som det er. De kan tenke at dette bare er en undersøkelse og derfor ikke ha innlevelse nok til å faktisk ta stilling til problemstillingen.

3.4 STATISTISKE METODER

For å analysere det innsamlede datamaterialet benyttet vi ulike statistiske metoder for å kunne avdekke om nudging påvirker brukere i valget om fordeling av foreldrepermisjon. Først presenterer vi deskriptiv statistikk og deretter forklarer vi regresjonsanalyser. Videre presenterer vi robust-tester, og til slutt forklaringer av VIF-test, ANOVA-test og korrelasjonsmatrisen.

3.4.1 DESKRIPTIV STATISTIKK

Deskriptiv statistikk er en grunnleggende statistisk analyse som kan brukes til å beskrive variabler (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016). Dette gir en oversikt over datasettets viktigste egenskaper, og beskriver og sammenligner de numeriske variablene. Deskriptiv statistikk deles inn to aspekter, den sentrale tendensen og spredningen.

Den sentrale tendensen i datasettet gir et generelt inntrykk av hvilke verdier som kan ses som vanlig og forekommer hyppigst, hvilke verdier som er median etter at dataene har blitt rangert samt hva gjennomsnittet av verdiene er (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016). I tillegg til å vise den sentrale tendensen i datasettet er det også viktig å beskrive dataverdiene spredning rundt den sentrale tendensen. Dette vil i utgangspunktet kun være mulig for numeriske data, men kan også beregnes dersom kategoriske data har fått numeriske koder. De to vanligste metodene for å beskrive spredningen er ved å se på forskjellen mellom de midterste femtiprosentene av verdiene, omtalt som interkvartil-området, og se på omfanget av hvilke verdier som er forskjellig fra gjennomsnittet, altså standardavviket.

I vår analyse har vi gjennomført en deskriptiv analyse som inneholder det totale antallet observasjoner. Videre har vi valgt å beskrive den sentrale tendensen ved å dele datasettet inn i kategorier med tilhørende variabler, der man viser andelen av hver variabel innenfor hver kategori med tilhørende gjennomsnitt. For å beskrive spredningen i datasettet har vi valgt å se på standardavviket til hver variabel innenfor hver kategori. Dette sier at dersom standardavviket er 0 er det ingen spredning, og dersom standardavviket er 1 vil det ikke være noen trender, altså full spredning. I tillegg viser den deskriptive analysen en minimumsverdi og en maksimumsverdi, som da vil være henholdsvis 0 og 1. Dette gir et oversiktlig bilde av datasettet og danner et godt grunnlag for den videre analysen.

3.4.2 REGRESJONSANALYSER

Regresjonsanalyse er en statistisk metode som forsøker å beskrive sammenhengen mellom en avhengig variabel, og én eller flere uavhengige variabler (Gripsrud, Olsson, & Silkoset, 2010). Man benytter gjerne regresjonsanalyser når man ønsker å se på årsak-virkningssammenhenger, der regresjonsanalyser viser om de mulige sammenhengene er signifikant forskjellig fra 0 (Wooldridge, 2012).

Regresjonsmodellen kan skrives som:

$$y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \beta_3 x_3 + \dots + \beta_k x_k + u \quad (1)$$

Her er y den avhengige variabelen og β_0 er konstantleddet.

β_1 er parameteren som er forbundet med variabel x_1

β_2 er parameteren som er forbundet med variabel x_2 etc.

Her ser vi hvordan de uavhengige variablene påvirker den avhengige variabelen. Vi benytter to ulike regresjonsmodeller i analysen, en vanlig regresjonsmodell og en probit-modell som forklarer sannsynlighet.

Våre multiple regresjonsmodeller ser slik ut:

$$UkerFarPos = \beta_0 + \beta_1 x_{UU} + \beta_2 x_{BK} + \beta_3 x_{BU} + u$$

$$UkerFarPos = \beta_0 + \beta_1 x_{BN} + \beta_2 x_{FN} + u$$

$$UkerFarPos = \beta_0 + \beta_1 x_{BN} + \beta_2 x_{FN} + \beta_3 x_{Mann} + \beta_3 x_{Utdanning} + \dots + \beta_7 x_{U30} + u$$

$$UkerFar = \beta_0 + \beta_1 x_{BN} + \beta_2 x_{FN} + \beta_3 x_{Mann} + \beta_3 x_{Utdanning} + \dots + \beta_7 x_{U30} + u$$

I disse modellene vil UU, BK og BU representere de ulike manipuleringene våre, der UU er Ubalansert Standardvalg Uten Aktivitetskrav, BK er Balansert Standardvalg med

Aktivitetskrav og BU er Balansert Standardvalg uten Aktivitetskrav. De ulike kontrollvariablene er representert ved navn.

3.4.3 ROBUSTTEST

Robust-analyser er en type regresjonsmodeller som benyttes for å ta høyde for svakheter ved vanlige regresjonsmodeller. Multiple regresjonsmodeller som Ordinary Least Squares (OLS), noe vi benytter, er designet slik at de har fordelaktige egenskaper dersom antagelsene i regresjonsmodellen er sanne. De kan imidlertid være misledende dersom antagelse er usanne (Anderson, 2008). Disse antagelsene kan brytes dersom det for eksempel oppstår kodefeil i databehandlingen (Jann, 2012). Dette kan forklares ved at en OLS-modell vil ta for mye hensyn til variabler som defineres som skjeve observasjoner, eller ”ikke-normale” observasjoner. Dette er ikke ekstremverdier, men observasjoner som ikke følger trenden til de andre observasjonene og kan påvirke validiteten til regresjonsanalysen. Derfor sies det at OLS-regresjoner ikke er robuste dersom de bryter med antagelsene sine. En robust-analyse tar høyde for slike svakheter og er et nyttig verktøy for å teste regresjonsmodeller. For å tolke resultatene fra en robust-analyse må man på samme måte som i en OLS-analyse se på signifikansen for hver variabel. Dersom en variabel er signifikant i robust-analysen og standardavviket ikke er betydelig forskjellig fra OLS-regresjonen, vil regresjonsmodellene være robuste.

3.4.4 VIF-TEST

VIF-test er en statistisk test som benyttes for å måle kollinearitet og multikollinearitet mellom de uavhengige variablene (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016). Multikollinearitet og kollinearitet vil si i hvilken grad de uavhengige variablene er lineært avhengig av hverandre. VIF-verdien til en uavhengig variabel måler hvor mye den lar seg forklare av de andre uavhengige variablene (Gripsrud, Olsson, & Silkoset, 2010). Dersom VIF-verdien overstiger 10 vil det være en kollinearitet mellom variablene som kan være problematisk. Det er imidlertid viktig å påpeke at en VIF-test ikke kan gi noen endelige svar, den vil kun vise graden av samvariasjon mellom de uavhengige variablene.

3.4.5 KORRELASJONSMATRISE

Korrelasjonsmatrise er en enkel metode for å måle og oppdage kollinearitet mellom variabler, og viser i hvilken grad to og to variabler samvarierer (Gripsrud, Olsson, & Silkoset, 2010). I

en korrelasjonsmatrise må man beregne korrelasjonskoeffisientene mellom de uavhengige variablene for å kunne teste for kollinearitet. Dersom korrelasjonen er nærmere -1 eller 1 vil dette indikere at det er en sterk sammenheng mellom de uavhengige variablene. Dersom korrelasjonen ligger mellom -0,5 og 0,5 vil sannsynligvis kollinearitet mellom variablene ikke være et problem, men å fastslå dette sikkert kan man imidlertid aldri gjøre.

3.4.6 ANOVA-TEST

ANOVA er en variansanalyse som benyttes for å teste om tre eller flere variabler er statistisk signifikant forskjellige (Gripsrud, Olsson, & Silkoset, 2010). Variansanalysen baserer seg på sammenligning av to variansestimater; tester innenfor kategorier og tester mellom kategoriene. Tester innenfor kategorier viser hvor stor variasjonen er mellom hver enkelt variabel i kategorien, mens tester mellom kategoriene viser hvor stor variasjonen er mellom de ulike kategoriene. Dersom sannsynligheten for at det er forskjeller mellom grupper som forekommer tilfeldig er lav, så vil dette bli representert av en stor F-ratio med en sannsynlighet på mindre enn 0,05 (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016).

3.5 EVALUERING AV METODE

I dette avsnittet evaluerer vi vår metode gjennom å vurdere utredningens reliabilitet og validitet.

3.5.1 RELIABILITET

Utredningens reliabilitet refereres til hvorvidt forskningsmetoden som er brukt er pålitelig og konsistent (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016). En utredning har høy grad av reliabilitet dersom andre forskere gjennomfører en lik utredning som gir samme resultater og konklusjon. I gjennomføring av et eksperiment og en spørreundersøkelse vil det være en rekke trusler som kan redusere utredningens reliabilitet, altså utredningens pålitelighet. Robson (2002) trekker frem fire trusler som kan påvirke en studies pålitelighet; *deltakerfeil*, *deltakerskjevhhet*, *observatørfeil* og *observatørskjevhhet*.

Deltakerfeil er knyttet til rammene rundt datainnsamlingen som påvirker respondentene, som for eksempel på hvilket sted eller tidspunkt respondenten gjennomførte eksperimentet og undersøkelsen (Robson, 2002). I vårt eksperiment mener vi at sannsynligheten for deltakerfeil er liten, da det er et elektronisk eksperiment der respondentene selv kunne velge tid og sted

for gjennomføringen av eksperimentet. Man kan imidlertid aldri eliminere deltakerfeil fullstendig. Vi hadde ikke mulighet til å svare på eventuelle spørsmål, noe som kan ha medført at noen respondenter har misforstått enkelte eller flere spørsmål. Disse utfordringene har vi forsøkt å løse ved en gjennomgang av datasettet der ekstremverdier har blitt ekskludert fra analysene. Videre vil deltakerskjevhet være en trussel for utredningens validitet. Deltakerskjevhet refererer til respondentenes ønske om å tilpasse svar etter hva de tror forskerne vil at de skal svare. Dette vil være vanskelig å eliminere fullstendig, men vi mener at trusselen er relativt liten for vår utredning. Vårt eksperiment var utformet med fire ulike randomiserte versjoner, der den enkelte respondent fikk tildelt en versjon. Dette mener vi har sikret at respondentene på forhånd ikke var klar over hva vi ønsket å teste. I tillegg var eksperimentet anonymt og spørsmålene krevde ingen personlig informasjon. Dette indikerer at respondentene trolig ikke har motiver for å svare uærlig.

Det vil også være viktig å ta hensyn til observatørtrusler. Observatørfeil refereres til observatørens tendens til å misforstå respondentenes svar (Robson, 2002). Vi mener at trusselen om observatørfeil er eliminert fordi vårt eksperiment var elektronisk og av den grunn observerte vi ikke respondentene når de gjennomførte eksperimentet. Dermed var det ikke rom for å misforstå respondentenes svar. Observatørskjevhet er relatert til observatørens subjektive tolkning av resultatene, der man for eksempel tolker feilaktig på grunn av tendensen til å lete etter informasjon som er tilpasset utredningen hypotese. Vi mener at trusselen for observatørskjevhet er liten da vårt eksperiment var utformet med svaralternativer, noe som gjør det ikke vil være rom for å tolke svarene feil.

På bakgrunn av dette mener vi at vår utredning oppfyller kravet om reliabilitet, da truslene for skjevheter og feil vil være minimale.

3.5.2 VALIDITET

Utredningens validitet refereres til utredningens gyldighet, analysens nøyaktighet og om funnene er generaliserbare (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016). Et prosjekt som er valid har data som representerer det fenomenet man ønsker å studere. Validitet deles inn i tre ulike aspekter; *begrepsvaliditet*, *intern validitet* og *ekstern validitet*.

Begrepsvaliditet refererer til operasjonalisering av begreper, og at all data må være gyldige for å kunne vurdere studiens fenomen og intensjon (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016). I

vår utredning vil dette bety hvor godt eksperimentet og undersøkelsens spørsmål kan måle effektene standardvalg-nudge, channel factor-nudge og kompromisseffekten har på individers beslutning. Vi mener at spørsmålene i eksperimentet og den påfølgende undersøkelsen er operasjonaliserte, da de ikke inneholder noen begreper som er uforståelig for respondentene. Videre mener vi at standardvalg-nudge er operasjonalisert fordi vi har klart å måle det utredningen har ment å måle. Derimot var ikke channel factor-nudge tilstrekkelig operasjonalisert, da vi ikke kunne gjenskape effekten med å faktisk kreve dokumentasjon. I tillegg har vi ikke fått testet kompromisseffekten på grunn av feil i programmeringen av versjon 5. Totalt sett mener vi likevel at begrepsvaliditeten er tilstrekkelig fordi eksperimentet og spørreundersøkelsen har enkle spørsmål som ikke krevde at respondentene hadde forhåndskunnskaper på området.

Intern validitet er relatert til om studien viser en årsak-sammenheng mellom to variabler (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016). Dersom man samler inn primærdata ved eksperiment har man ofte høy intern validitet fordi forskerne har god kontroll på hva som skal testes. Vi mener at vår utredning har tilfredsstillende intern validitet da vi har samlet inn primærdata der vi selv har satt rammene for hva vi ønsker å teste. Det vil imidlertid være mange andre faktorer som vil påvirke individer når de skal fordele fellesperiode, men i vårt eksperiment ønsket vi å teste om nudging har effekt på respondentene. Med tilfredsstillende antall observasjoner innen hver manipulasjon har vi fått testet effekten og det viser seg at de uavhengige variablene har sterk påvirkning på de avhengige variablene.

Ekstern validitet sier noe om studiens funn er generaliserbare og kan overføres til andre grupper og situasjoner (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016). En trussel mot ekstern validitet er vil være et lavt antall respondenter, noe som vil medføre at man ikke kan generalisere funn. For å sikre et stort nok antall respondenter valgte vi å utforme eksperimentet og undersøkelsen på en kort og presis måte slik at det ikke skulle være tidkrevende å delta. I tillegg kunne respondentene delta når det passet de, noe som har ført til at vi har fått tilstrekkelig antall respondenter som styrker den eksterne validiteten. Derimot kan den eksterne validiteten svekkes av urealistiske situasjoner. Vårt eksperiment tok utgangspunkt i foreldrepermisjon, noe som kan være urealistisk for mange av respondentene. Likevel mener vi at den eksterne validiteten ikke svekkes mye, da eksperimentet først og fremst skulle teste ut om hvorvidt nudging påvirker respondentenes fordeling av fellesperioden. Videre kan modning være en trussel for den eksterne validiteten. Dersom man hadde benyttet en pilottest

før den virkelige testen ville dette kunne medført at respondentene hadde endret atferd. Denne trusselen mener vi at er tilnærmet eliminert i vårt eksperiment, da vi ikke hadde en formell pilottest på forhånd. Imidlertid har vi ingen forutsetning for å kunne vite om respondenter har svart flere ganger. Men et slikt problem mener vi at vi har løst gjennom eksperimentets randomiserte versjoner. Validiteten styrkes også av at vi har både kvalitative og kvantitative data. Videre vil den eksterne validiteten styrkes av at funnene er generaliserbare. Vi mener vår utrednings funn er generaliserbare, da vi har tilstrekkelig antall respondenter innenfor grupper som er representative for populasjonen.

På bakgrunn av dette mener vi at vår utredning er gyldig, tilstrekkelig nøyaktig og at funnene er generaliserbare.

4 KVANTITATIV ANALYSE

Ved hjelp av beskrivende analyse og regresjonsanalyser gjennomfører vi analyser om hvorvidt nudging har en påvirkning på hvordan fellesperioden fordeles mellom kvinner og menn. I første avsnitt beskriver vi hvordan datasettet er strukturert. I andre avsnitt følger deskriptive analyser av datasettet, hvor vi går dypere inn på hvorfor vi har valgt å gruppere flere av variablene. Deretter beskrives variablene og hvordan de er satt sammen. I siste del analyserer vi datasettet med utgangspunkt i våre hypoteser.

4.1 DATASET

Når datasettet var importert i Excel var det en blanding av numeriske og kvalitative data. Vi opprettet dummyvariabler for alle data, hvor variabelnavnet representerte hva variabelen viste. For eksempel var variabel `student` = 1 om respondent var student og 0 hvis ikke etc. Vi samlet inn 778 observasjoner, og av disse observasjonene var 124 observasjoner fra kalender-versjonen som vi fant store svakheter ved. Dette er også nevnt i avsnitt 3.3.5. Videre har vi fjernet 4 observasjoner grunnet ekstremverdier. Ekstremverdiene kommer av respondentfeil. Vi satt dermed igjen med 650 observasjoner som foretok sine valg basert på slider-løsningen.

4.1.1 BESKRIVELSE AV VARIABLER

Hver av de uavhengige variablene er delt inn i dummyvariabler for å se hvordan respondentene er fordelt. For eksempel har vi benyttet variabelen ”storby” i regresjonen, for å se om det er forskjell mellom de fra stor by og resten fremfor å inkludere alle alternativene mellomstor by, liten by og bygd. Dette gjør at vi sitter igjen med færre dummyvariabler til analysen. I tillegg har vi dummyvariabler for påvirkningene fjerning av aktivitetskrav og balansert standardvalg. Disse variablene har vi gitt navnene ”ForenklingNudge” og ”BalanseNudge”. ”BalanseNudge” får verdi 1 dersom standardvalg er lik fordeling av fellesperioden, og ”ForenklingNudge” får verdi 1 dersom respondenter ikke får beskjed om aktivitetskravet til mor. I analysen benytter vi to ulike avhengige variabler. Den første er ”UkerFarPos” som gir verdi 1 dersom far får tildelt uker, og 0 hvis ikke. Denne benytter vi for å se på hva som påvirker valget om å fordele til far eller ikke. Den andre er ”UkerFar” som er en diskret variabel som representerer antall uker fordelt til far. Denne variabelen benyttes for å se på *antallet* uker fordelt til far.

4.1.2 DESKRIPTIV ANALYSE

Den deskriptive analysen av datasettet vi har benyttet i analysen finnes i tabell 4.1. Tabellen viser totalt antall observasjoner og andelen respondenter innenfor variabelen av det totale antallet observasjoner. I tillegg viser den standardavviket til hver variabel. Vi har benyttet den deskriptive analysen for å se hvordan respondentene er fordelt innad i de ulike kategoriene. Deretter har vi benyttet fordelingen til å avgjøre hvilke variabler vi skal inkludere i analysen og hvilke variabler vi må ekskludere.

Variabler	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
Manipuleringsgrupper					
BalansertAktivitetskrav	650	0,240	0,427	0	1
BalansertUtenAktivitetskrav	650	0,242	0,428	0	1
UbalansertAktivitetskrav	650	0,260	0,439	0	1
UbalansertUtenAktivitetskrav	650	0,258	0,438	0	1
Manipulasjoner					
BalanseNudge	650	0,482	0,500	0	1
Ubalansert	650	0,518	0,500	0	1
ForenklingNudge	650	0,500	0,500	0	1
Kjønn					
Menn	650	0,209	0,407	0	1
Kvinner	650	0,791	0,407	0	1
Bosted					
Storby	650	0,626	0,484	0	1
Mellomstorby	650	0,148	0,355	0	1
Litenby	650	0,112	0,316	0	1
Bygd	650	0,114	0,318	0	1
Utdanning					
Doktorgrad	650	0,018	0,135	0	1
Mastergrad	650	0,451	0,498	0	1
Bachelor	650	0,375	0,485	0	1
Videregående	650	0,077	0,267	0	1
Yrkesfag	650	0,043	0,203	0	1
Annet_ utdanning	650	0,034	0,181	0	1
Arbeidssituasjon					
Heltid	650	0,740	0,439	0	1
Deltid	650	0,057	0,232	0	1
Arbeidsledig	650	0,026	0,160	0	1
Ufør	650	0,005	0,068	0	1
Selvtstendignæringsdrivende	650	0,026	0,160	0	1
Annet_ arbeid	650	0,017	0,129	0	1
Region					
Nordnorge	650	0,022	0,145	0	1
Midtnorge	650	0,128	0,334	0	1
Vestlandet	650	0,205	0,404	0	1
Østlandet	650	0,618	0,486	0	1
Sørlandet	650	0,028	0,164	0	1
Bosituasjon					
Samboer_gift	650	0,852	0,355	0	1
Boralene	650	0,069	0,254	0	1
Kollektiv	650	0,066	0,249	0	1
Borhjemme	650	0,005	0,068	0	1
Annet_bo	650	0,008	0,087	0	1
Etnisitet					
Norsk	650	0,942	0,235	0	1
Annet_ etnisitet	650	0,058	0,235	0	1
Alder					
Under30	650	0,402	0,491	0	1

Tabell 4.1: Deskriptiv analyse av datasettet

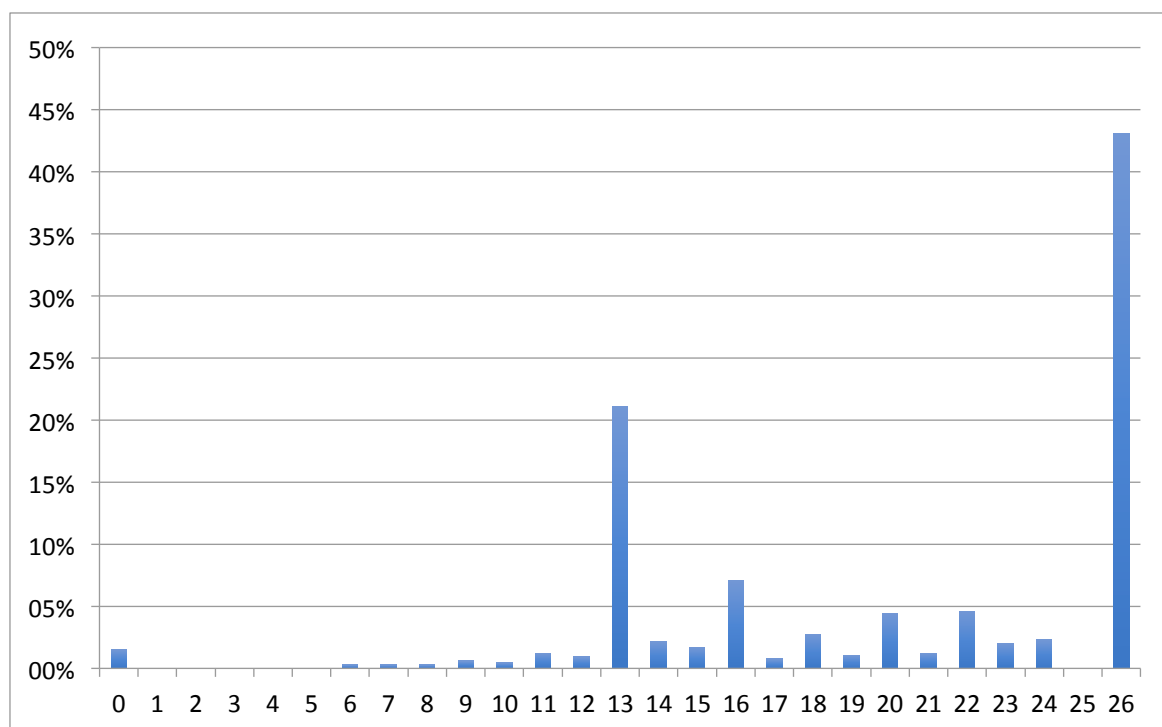
Av tabell 4.1 kan vi se at randomiseringsfunksjonen vi benyttet for å randomisere versjonene har fungert. Vi har en tilnærmet lik fordeling mellom alle versjonene, hvor ca. 25 % av respondentene har besvart hver versjon. Som en følge av dette er også påvirkningene våre fordelt likt mellom respondentene, hvor hver påvirkning har ca. 50 %.

I vår vurdering av hvilke variabler vi skal inkludere som kontrollvariabler, har vi satt en minimumsgrense for både referansegruppe og målgruppe på 20% av totalt antall respondenter. Dette innebærer at referansegruppen eller målgruppen må bestå av minimum 130 respondenter. Referansegruppen tilsvarer de observasjonene som får verdien 0 i regresjonsmodellen, og målgruppen tilsvarer de observasjonene som får verdien 1 i regresjonsmodellen. De gruppene som ikke oppfyller kravet om 20% har vi valgt å slå sammen til en referansegruppe. For eksempel ser vi i kategorien *bosted* at kun variabelen ”Storby” er stor nok til å være en målgruppe alene. Derfor grupperer vi alle resterende variabler til å være referansegruppe ”ikke storby”.

Innen utdanning har vi valgt å opprette dummyvariabelen ”Master”, som får verdien 1 dersom respondenten har mastergrad eller høyere og 0 dersom lavere enn mastergrad. I kategorien *arbeidssituasjon* har variabel ”Heltid” 74% av alle observasjonene. Derfor har vi valgt å gruppere alle de resterende variablene til referansegruppen ”ikke heltid” for å danne en referansegruppe som tilfredsstillt kravet vårt. I analysen benyttes derfor variabelen ”Heltid”.

Den deskriptive analysen viser at det er fornuftig å gruppere variabler. Dette for å få et bedre grunnlag for regresjonsanalysene og samtidig få undersøkt trender innenfor de ulike kategoriene.

I figur 4.1 på neste side ser vi hvor mange respondenter som har fordelt mellom 0 og 26 uker til mor, noe som er intervallet de har tilgjengelig i fellesperioden.

Figur 4.1: Illustrasjon av hvordan respondentene har fordelt fellesperioden, hvor x-aksen viser uker til mor.

Vi ser at i det totale utvalget vil fordele en stor overvekt av uker til mor, og at nærmere 43% av respondentene har fordelt alle ukene av fellesperioden til mor. Ut fra dette ser vi at tendensen er at de fleste fordeler mange uker til mor. Vi har også en topp i balansert fordeling som indikerer at standardvalg-nudge har effekt, allerede ved å kun se på grafiske fremstillinger. I delkapittelet 4.2 vil vi ved hjelp av regresjonsanalyser analysere hvordan variablene påvirker respondenter i fordeling av fellesperioden.

4.2 REGRESJONSANALYSER

For å teste hypotesene våre og undersøke de uavhengige variablenes påvirkning på fordeling av fellesperioden gjennomfører vi regresjonsanalyser og probit-analyser. Vi analyserer hver variabels påvirkning på hvordan respondentene fordeler uker til far.

4.2.1 FREMGANGSMÅTE

I analysen ønsker vi å se om det er forskjell mellom antall uker fordelt, altså hvor mange uker respondentene fordeler og valget om å fordele. Det kan være at noen grupper har mange respondenter som fordeler ofte, men fordeler lite. Dette får derfor større utslag med en binær

avhengig variabel enn med en diskret avhengig variabel. Ut fra dette har vi derfor valgt å sammenligne regresjonsanalysene.

Variablene som er valgt til regresjonene er valgt ut på bakgrunn av den deskriptive analysen. Her ønsker vi at den uavhengige variabelen som testes mot den avhengige kan måles opp mot en tilfredsstillende referansegruppe. Vi ser også på interaksjonseffekter for å avdekke om grupper reagerer forskjellig på nudging.

4.2.2 RESULTATBESKRIVELSE

I regresjonsanalysen har vi benyttet 1%, 5% og 10% signifikansnivå som representeres i tabellene med en, to eller tre stjerner. Dette er en tolkning av regresjonenes p-verdier når de er under 0,01, 0,05 og 0,1. Videre tolker vi også koeffisientens fortegn for å si noe om hvordan den uavhengige variabelen påvirker de avhengige variablene.

4.2.3 HVORDAN PÅVIRKER DE ULIKE VERSJONENE RESPONDENTENE?

I den første analysen ser vi på hvordan våre ulike versjoner har påvirket respondentene. Vi benytter versjonen som er mest lik dagens virkelige løsning, med aktivitetskrav til mor dersom man fordeler fellesperiode til far og standardvalg er satt til hele fellesperioden til mor som referansegruppe. Deretter vil vi foreta en multippel regresjon med de ulike versjonene som uavhengige variabler. Under følger OLS-regresjonen i tabell 4.2.

	Manipuleringsgrupper UkerFarPos	Manipuleringer UkerFarPos
Ubalansert med Forenkling	0.021 (0.053)	
Balansert uten Forenkling	0.194*** (0.054)	
Balansert med Forenkling	0.158*** (0.054)	
BalanseNudge		0.165*** (0.038)
ForenklingNudge		-0.007 (0.038)
_cons	0.479*** (0.038)	0.493*** (0.032)
<i>N</i>	650	650

Standard errors in parentheses

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Tabell 4.2: Regresjonsanalyse versjoner

Vi ser at to av versjonene har signifikans på 1% nivå, med positive fortegn for koeffisienten. Dette viser oss at de to versjonene med standardvalg-ndring vil ha positiv effekt på hvordan respondenter fordeler uker til far. Vi ser av størrelsen på koeffisientene at de to versjonene med balansert standardvalg har stor betydning på valget om å fordele. Regresjonene viser at i underkant av halvparten av kontrollgruppen velger å gi noen uker til far, og sannsynligheten for positiv tildeling til far omtrent 17 prosentpoeng høyere med balansert standardvalg. For å bekrefte at det er standardvalg-ndringen som sørger for signifikansen har vi lagt til en regresjon som skiller mellom de to manipuleringene ”BalanseNudge” og ”ForenklingNudge”. Av dette kan vi se at ”ForenklingNudge” ikke har noen betydning for valget om å fordele eller ikke, og at man ikke får større effekt av å legge til begge manipuleringene. Vi ser derimot at balansert standardvalg har stor effekt på fordeling av fellesperioden med sterk signifikans og høy positiv koeffisient. Videre benytter vi variablene ”BalanseNudge” og ”ForenklingNudge” i analysene, og ikke de ulike versjonene av undersøkelsen.

4.2.4 HVORDAN PÅVIRKER KONTROLLVARIABLENE EFFEKTEN AV MANIPULERINGENE?

I forrige analyse beviste vi at manipulasjonen balansert standardvalg (BalanseNudge) har signifikant effekt. I denne regresjonen analyserer vi om manipuleringene har effekt når vi inkluderer kontrollvariablene. Dette kontrollerer vi ved å gjennomføre en probit-analyse og

regresjonsanalyse for sannsynligheten for at far får tildelt uker, og en regresjonsanalyse for uker fordelt til far. Regresjonene er presentert i tabellene 4.3.

	1 (Probit) UkerFarPos	2 (Probit) UkerFarPos	3 (OLS) UkerFarPos	4 (OLS) UkerFarPos	5 (OLS) UkerFar	6 (OLS) UkerFar
main						
BalanseNudge	0.425*** (0.099)	0.404*** (0.105)	0.165*** (0.038)	0.138*** (0.037)	2.219*** (0.487)	1.949*** (0.467)
ForenklingNudge	-0.018 (0.099)	0.032 (0.105)	-0.007 (0.038)	0.008 (0.036)	-0.613 (0.487)	-0.387 (0.465)
Mann		0.678*** (0.140)		0.217*** (0.046)		3.163*** (0.584)
Storby		0.429*** (0.110)		0.152*** (0.039)		1.169** (0.502)
Master		0.453*** (0.112)		0.161*** (0.039)		1.448*** (0.498)
Heltid		-0.440*** (0.133)		-0.148*** (0.046)		-1.864*** (0.585)
Under30		0.088 (0.116)		0.025 (0.040)		0.497 (0.518)
_cons	-0.017 (0.086)	-0.334** (0.163)	0.493*** (0.0328)	0.382*** (0.057)	5.184*** (0.416)	4.308*** (0.735)
<i>N</i>	650	650	650	650	650	650

Standard errors in parentheses

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Tabell 4.3: Probit- og regresjonsanalyser med manipuleringsvariabler og kontrollvariabler

Som vi ser av tabell 4.3 har balansert standardvalg sterk signifikans og stor effekt i alle regresjoner selv om kontrollvariablene er inkludert. Her er verken mor eller far/medmor foretrukket i standardvalget og alle andre valgmuligheter fortsatt er tilstede.

Koeffisientene i reg3 og reg4 forteller oss sannsynligheten for at far får tildelt uker. I reg3 øker sannsynligheten for at far får tildelt uker på grunn av balansert standardvalg med ca. 16,5 prosentpoeng når kun balansert standardvalg og forenkling av aktivitetskrav er inkludert. Når vi legger til kontrollvariablene, synker sannsynligheten for at far får uker på grunn av balansert standardvalg til 13,8 prosentpoeng i reg4. Dette indikerer at noen av kontrollvariablene forklarer noe av koeffisienten i balansert standardvalg, men vi ser fortsatt at respondenter som har fått balansert standardvalg oftere fordeler uker til far enn respondenter som har fått ubalansert standardvalg.

I reg6 ser vi at balansert standardvalg også medfører en gjennomsnittlig økning i antall uker fordelt til far med omtrent 1,95 uker. Dette er en signifikant økning i antall uker fordelt til far, men kun en liten andel av den totale fellesperioden. En liten økning relativt til totalt antall uker tilgjengelig indikerer at fordeling av fellesperiode er forbundet med sterke preferanser. Dersom respondentene hadde hatt svake preferanser, ville dette ifølge teorien ha sørget for at flere ville fordelt slik standardvalget ble satt, altså ca. halvparten ville valgt lik fordeling og den andre halvparten ville valgt alle uker til mor. Vi ser derimot at utvalget totalt sett fordeler langt flere uker til mor. Ut fra våre resultater kan det tyde på at et balansert standardvalg påvirker noen av de med sterke preferanser for at fellesperioden er forbeholdt mor, til å fordele noe av fellesperioden til far. Det kan være årsaken til at vi ser at det balanserte standardvalget gir relativt stor effekt sammenlignet med de andre kontrollvariablene, men relativt liten effekt sammenlignet med antall uker tilgjengelig i fellesperioden. Resultatene fra regresjonen viser at de samme variablene som er signifikante for valget om å fordele i de fire første regresjonen også er signifikante for antall uker fordelt. Dette kan tyde på at det er valget om å fordele som er den ledende effekten til at far får tildelt flere uker. Derfor benytter vi reg2 med en binær avhengig variabel når vi foretar interaksjonsanalyse senere i kapittelet.

4.2.5 BAKGRUNNSANALYSE – ER DET FORSKJELLER MELLOM GRUPPER?

I denne analysen ser vi på om det eksisterer signifikante forskjeller mellom ulike grupper i hvordan de fordeler fellesperioden. Vi benytter regresjonsanalysene med alle kontrollvariabler inkludert, som presentert i regresjon 2, 4 og 6 i tabell 4.3.

Vi ser av tabell 4.3 at gruppene mann, storby, master og heltid fordeler signifikant forskjellig fra andre. Resultatene viser at menn fordeler signifikant flere uker til far og oftere uker til far enn kvinner. Vi ser av reg4 at dersom menn skal fordele fellesperioden, så vil sannsynligheten for at de fordeler uker til far være ca. 21,7 prosentpoeng høyere enn om kvinner skal fordele. Vi ser også av reg6 at menn i gjennomsnitt fordeler 3,16 uker fler til far enn hva kvinner gjør. Dette kan tyde på at dersom menn bestemmer selv vil de fordele flere uker av fellesperioden til seg selv enn hva kvinner er villig til å gi til far. Det bør imidlertid presiseres at menn sjelden fordeler flest uker til far. Dette kan tolkes som at det eksisterer en underliggende holdning om at fellesperioden tilhører mor, og at det vil være snakk om hvor mye far får ”lov” til å ta av ”mors fellesperiode” når det kommer til fordelingen av den. Slik situasjonen er i dag er det enklere å for mor å velge hele fellesperioden enn det er for far å velge noen uker av

den. Man kan diskutere hvorvidt det er dette som gjør at man i utgangspunktet anser fellesperioden som mors periode, og at de fleste ukene av fellesperioden fordeles til mor. Likevel tyder våre funn på at far faktisk ønsker en større del av fellesperioden enn hva kvinner ønsker å gi til far. Dette kan tyde på at man må tilrettelegge for at far enklere kan velge å ta en større del av fellesperioden.

Resultatene viser også at respondenter som bor i storby fordeler signifikant oftere og flere uker til far. Vi ser av reg4 at dersom respondenter er fra storby vil det øke sannsynligheten for å fordele til far med ca. 15,2 prosentpoeng. Reg6 viser at de i gjennomsnitt fordeler 1,17 flere uker til far enn de som ikke kommer fra storby. Vi antar at dette kan komme av kulturforskjeller mellom de som bor i storby og de som ikke bor i storby. Dette kan for eksempel være på grunn av at tradisjonelle kjønnsroller står sterkere utenfor de store byene.

Videre ser vi at høyere utdanning (master) har signifikant effekt på fordelingen. Respondenter med høyere utdanning vil fordele i gjennomsnitt 1,44 uker flere til far enn respondenter med lavere utdanning. Videre ser vi av reg4 at sannsynligheten for at noen uker av fellesperioden fordeles til far øker med ca. 16,1 prosentpoeng dersom respondenter har høyere utdanning. Dette tyder på at høyere utdanning fører til at far oftere får tildelt uker og flere antall uker. Dette er i tråd med funnene fra NAV-rapporten i 2009, hvor blant annet mødre med høyere utdanning og høyere inntekt trekkes frem som drivere for at far får flere uker av foreldrepermisjonen (Grambo & Myklebø, 2009).

Når vi ser på heltid finner vi at respondenter som jobber heltid også vil ha signifikant effekt på fordelingen, men at respondenter i heltidsarbeid i gjennomsnitt fordeler 1,8 uker *mindre* til far. Videre ser vi at dersom respondenter jobber heltid vil sannsynligheten for at de fordeler uker til far være ca. 14,8 prosentpoeng *lavere* enn respondenter som ikke jobber heltid. Dette viser at dersom respondentene har et trygt arbeidssted, så vil det føre til at far får færre uker. Dermed kan det tyde på at trygge arbeidsforhold og det å ha en jobb å vende tilbake til, fører til at mor tar ut mer foreldrepermisjon.

4.2.6 HETEROGENITETSANALYSER – REAGERER GRUPPER FORSKJELLIG PÅ NUDGING?

I denne analysen tester vi for om de gruppene som signifikant fordeler forskjellig, påvirkes forskjellig av manipuleringen av standardvalget ved å se på interaksjonseffekter. Vi vil også teste om de ulike gruppene; menn/kvinner og høyere/lavere utdanning, er forskjellige.

	Kvinner	Menn	Høyere utd.	Lavere utd.	Interaksjon 1	Interaksjon 2
	UkerFarPos	UkerFarPos	UkerFarPos	UkerFarPos	UkerFarPos	UkerFarPos
BalanseNudge	0.142*** (0.042)	0.136* (0.071)	0.138*** (0.052)	0.144*** (0.051)	0.150*** (0.042)	0.176*** (0.052)
ForenklingNudge	0.008 (0.042)	0.019 (0.070)	-0.063 (0.052)	0.067 (0.051)		
Mann	0 (.)	0 (.)	0.155** (0.062)	0.283*** (0.067)	0.270*** (0.067)	
Storby	0.162*** (0.045)	0.103 (0.080)	0.187*** (0.061)	0.118** (0.052)		
Master	0.184*** (0.045)	0.064 (0.073)	0 (.)	0 (.)		0.192*** (0.053)
Heltid	-0.170*** (0.054)	-0.067 (0.087)	-0.105 (0.076)	-0.173*** (0.058)		
Under30	0.029 (0.046)	0.041 (0.084)	0.095 (0.060)	-0.017 (0.055)		
Balansert Mann					0.005 (0.092)	
Balansert Master						-0.029 (0.076)
_cons	0.380*** (0.0651)	0.624*** (0.115)	0.508*** (0.094)	0.392*** (0.075)	0.440*** (0.029)	0.401*** (0.036)
N	514	136	305	345	650	650

Standard errors in parentheses
* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Tabell 4.4: Interaksjonsanalyse

Som vi ser av tabell 4.4. er det for menn kun "BalanseNudge" som er signifikant, noe som indikerer at menn kun påvirkes av hvordan standardvalg er utformet. Dette trenger imidlertid ikke å gi et riktig bilde siden det er en vesentlig lavere andel menn enn kvinner i eksperimentet. Vi ser derfor på koeffisientene for å se etter forskjeller av betydning. Ser man på koeffisientene er det tydelig forskjell i koeffisientene mellom kvinner og menn i

utdanning. Dette kan tyde på at høyere utdanning vil ha større effekt på kvinner enn menn i fordeling av uker til far. Regresjonen viser også at kvinner er mer påvirket av jobbsituasjon enn menn, da koeffisienten i heltid er betydelig større for kvinner enn for menn. Fortegnene til koeffisienten er imidlertid negativ for både menn og kvinner i heltid, noe som tyder på at heltidsarbeid vil være medvirkende til at det fordeles færre uker til far.

Mellom høy og lav utdanning er det også en forskjell i heltid. Respondenter med lavere utdanning som jobber heltid ser ut til å fordele konsekvent mindre til far. Dette gjelder ikke for respondenter med høyere utdanning, da det ikke er signifikans i heltid.

Videre har vi foretatt en interaksjonsanalyse på hvordan balansert standardvalg påvirker de ulike gruppene. Vi har presentert interaksjonseffektene mellom balansert standardvalg og menn i interaksjon1, og balansert standardvalg og høyere utdanning i interaksjon2. Vi ser at det ikke er noen signifikans for verken balansertmann eller balansertmaster og at koeffisientene er lave. Dette betyr at kvinner og menn *ikke* påvirkes forskjellig av balansert standardvalg, og at de med høyere utdanning og de med lavere utdanning heller ikke påvirkes forskjellig av balansert standardvalg. Vi har foretatt interaksjonsanalyser mellom balansert standardvalg og alle andre kontrollvariabler, og finner ingen signifikante interaksjonseffekter. Dette tyder på at balansert standardvalg har lik effekt for alle grupper.

4.2.7 STATISTISKE TESTER

For å sikre at modellene ikke har noen svakheter har vi gjennomført statistiske tester av variablene våre. Alle resultater fra testene finnes i Vedlegg 4-7. En oppsummering av testene følger under.

Vi har gjennomført variansanalysen ANOVA for alle regresjoner, og finner at alle variablene er signifikant forskjellige fra hverandre, unntatt variablene ”under30” og ”ForenklingNudge”. Dette kan tolkes som at respondentene som er under 30 og de som har blitt utsatt for manipuleringen ”ForenklingNudge” ikke fordeler signifikant forskjellig fra en eller flere av de andre gruppene, og vil derfor ikke forklare mye av modellen. ANOVA-analysene viser at modellene forklarer henholdsvis 13,6% av valget om å fordele uker til far og 12,14% av fordeling av antall uker. Dermed ligger det til rette for at regresjonsanalysen kan gi funn.

Videre har vi foretatt robust-tester, som er beskrevet i metode-kapittelet, for å sikre at modellene er robuste når vi tar høyde for svakheter ved OLS-modellene. Vi har foretatt robustregresjoner med probit-analysen og de to regresjonene våre med ulik avhengig variabel. Resultatene viser at variablene i de tre robust-regresjonene er signifikante på samme nivå som regresjonsanalysene våre og vi har ingen endring i standardavvikene av betydning. Koeffisientene er heller ikke betydelig forskjellige. Modellene våre er derfor robuste når man tar høyde for svakheter ved OLS.

Vi har også gjennomført en test som avslører kollinearitet og multikollinearitet mellom de uavhengige variablene. For å teste for multikollinearitet og kollinearitet i de multiple regresjonsmodellene benyttet vi en VIF-test. Den viser at alle verdier ligger langt under 10, med en gjennomsnittsverdi på 1,11 og høyeste verdi er 1,23. Dette tyder på at vi ikke har multikollinearitet eller kollinearitet i den multiple regresjonsmodellen vår.

Til slutt benyttet vi en korrelasjonsmatrise for å teste for graden av korrelasjon mellom variablene i probit-analysen. Der finner vi at ingen av variablene korrelerer betydelig. Sterkest korrelert er variablene ”under30” og ”heltid” med en verdi på -0,387. Alle korrelasjoner ligger mellom -0,5 og 0,5, noe som tyder på at vi ikke har et korrelasjonsproblem i probit-analysen.

4.3 OPPSUMMERING AV RESULTATENE

Resultatene viser at en standardvalg-løsning med lik fordeling mellom mor og far har en stor påvirkning på om respondenter velger å fordele uker til far eller ikke. Denne effekten er lik på tvers av alle grupper vi har testet for. Videre viser regresjonen også at det er flere faktorer som vil øke sannsynligheten for at man fordeler uker til far eller ikke. Her kan man trekke frem at menn viser en tendens til å fordele uker til far oftere enn kvinner, at høyere utdanning (mastergrad eller høyere) fører til at man oftere fordeler uker til far, og at respondenter fra større byer ser ut til å oftere fordele uker til far. I tillegg tyder analysen på at etablerte respondenter (heltid) fordeler sjeldnere og færre uker til far enn andre. Resultatene viser også at fjerning av aktivitetskravet til mor (ForenklingNudge) ikke har noen påvirkning på hvordan eller om respondentene fordeler uker til far.

Sammenligninger av regresjoner gjort med valget om å fordele og antall uker fordelt, viser at det er en sterk sammenheng mellom valget om å fordele og antallet uker fordelt til far. Vi ser også at det er forskjell på hvordan grupper blir påvirket av de ulike variablene, men standardvalg-nudgen og fjerning av aktivitetskrav forholder seg stabil på tvers av alle grupper. Vi ser også at kvinner er mer påvirket av utdanningsnivå enn menn. For utdanning ser vi at arbeidssituasjon er mer avgjørende for lavere utdannede enn for høyere utdannede. Vi finner ingen interaksjonseffekter som tilsier at alle grupper påvirkes av standardvalg-nudge.

5 KVALITATIV ANALYSE

I dette avsnittet foretar vi en kvalitativ analyse hvor vi drøfter hvordan respondentene fordeler fellesperioden og hvilke årsaker som ligger bak deres valg. Analysen tar utgangspunkt i den grafiske fremstillingen av hvordan respondentene har fordelt fellesperioden i figur 4.1 på side 46, og de kvalitative dataene fra det åpne kommentarfeltet i spørreundersøkelsen.

Som vi ser av den grafiske fremstillingen for hvordan respondentene har valgt å fordele den totale fellesperioden er trenden at de fordeler mange flere uker til mor enn til far. Den vanligste fordelingen er å fordele alle uker av fellesperioden til mor, og kun et fåtall har valgt å fordele alle uker av fellesperioden til far. Årsakene til at respondentene har valgt å fordele fellesperioden som de gjorde kan være mange. Vi diskuterer disse med utgangspunkt i respondentenes svar fra spørreundersøkelsen på hvorfor de valgte å fordele som de gjorde. Hovedargumentene som går igjen er rettferdighet, inntektsforskjeller, amming og arbeidssituasjon.

De 10 respondentene som har valgt å fordele *hele* fellesperioden til far trekker frem at de valgte denne fordelingen fordi mor er selvstendig næringsdrivende. Når den ene parten er selvstendig næringsdrivende vil det for mange være naturlig at den som ikke er selvstendig næringsdrivende tar ut mest permisjon. Vi tror dette kan komme av at man som selvstendig næringsdrivende ikke kan være borte fra jobb i en lengre periode, men vil ha større fleksibilitet vedrørende arbeidstid og arbeidssted. Fleksibel arbeidstid og arbeidssted vil dermed føre til at mor kan jobbe hjemmefra enkelte dager og dermed får tilbringe tid med barnet, uten at man er borte fra jobb.

Respondentene som har valgt å fordele *flest* uker til far trekker også frem at dette er på grunn av mors jobb og arbeidssituasjon. Dette kan komme av blant annet inntektsforskjeller, der mor tjener mer enn far. Dersom dette er tilfelle vil de tape inntekt på at mor er hjemme med barnet i en lengre periode og at det derfor er mest økonomisk at far tar ut lengst permisjon. Det kan tyde på at de likevel er villige til å tape noe i inntekt for at mor kan være litt lengre hjemme med barnet utover mødrekvoten. Videre kan svarene tyde på at mor ikke kan være borte fra jobb i en lengre periode utover mødrekvoten, men likevel ønsker å være hjemme så lenge det lar seg gjøre.

De respondentene som har valgt en *mer balansert* fordeling av fellesperioden trekker frem at en mer balansert fordeling er rettferdig. De mener at en balansert fordeling bidrar til at begge parter er likestilte, får like muligheter, både på hjemmebane og i arbeidslivet. Noen trekker frem at det er viktig at mor og far skal få *like mye tid* til å bli kjent med barnet, og at det derfor er viktig at man får bruke tid med barnet. Andre mener at det er rettferdig at begge parter tar like mye ansvar på hjemmebane, med de arbeidsoppgaver som følger med når man har foreldrepermisjon. De ønsker at det skal være likestilling uansett arena, og at en mer balansert fordeling er det beste for både mor, far og barn. På denne måten får barnet knyttet like sterke bånd til både mor og far, samt at arbeidsforholdene blir mer likestilt. Ut fra disse argumentene kan det tenkes at det for disse respondentene ikke vil være store forskjeller i utdanningsnivå, arbeidssituasjon og inntekt. Dette kan ofte være en ledende faktor når foreldre skal fordele permisjonstiden.

For de respondentene som har fordelt *færre* uker av fellesperioden til far begrunnes valget med at dette er rettferdig fordi mor har båret på barnet i ni måneder og har vært gjennom en fødsel. De trekker frem at dette er krevende for kroppen, og at man derfor trenger en lengre periode utover mødrekvoten for å hente seg inn igjen. Videre trekker andre frem at amming er viktig og sunt for barnet, og at mor derfor må være hjemme i en lengre periode. Dermed kan de ikke fordele like mange uker til far, men de ønsker likevel at far skal få tilbringe mer tid med barnet utover fedrekvoten. Dette er årsaken til at de har valgt å fordele noe av fellesperioden til far. Det kan virke som at en andel av respondenter i denne gruppen i hovedsak tenker på hva de tror er best for barnet, og ikke så mye på at det medfører en skjevfordeling mellom mor og far. Videre ser det ut til at mange setter fellesperioden i sammenheng med mødre- og fedrekvoten, og at de tolker fellesperioden som ”mors fellesperiode” som i utgangspunktet er ment for henne. Vi ser også her at respondenter benytter argumentet rettferdig i likhet med de som fordeler mer balansert. Dette tyder på at de mener det er rettferdig at far får noen uker av fellesperioden, men at mor fortsatt skal ha flest uker av fellesperioden. Dette underbygger videre at de anser fellesperioden som mors periode.

Videre ser vi at hele 280 respondentene har valgt å fordele *null uker* av fellesperioden til far. Respondentenes begrunnelse for denne fordelingen er mye av det samme som for de som fordelte noen få uker til far. Mange synes det er rettferdig at mor får hele fellesperioden på grunn av graviditeten og fødselen. I tillegg er det mange som skriver at det er viktig at mor ammer barnet så lenge som mulig, og at det derfor er riktig at mor får hele fellesperioden.

Andre trekker frem at de har valgt å fordele hele perioden til mor, fordi far har høyere inntekt. Dette medfører at de taper økonomisk på at far tar ut noe av fellesperioden. Videre trekker flere frem at far ikke kan ta ut noe av fellesperioden på grunn av at far har en jobb som gjør at han ikke kan være borte i en lengre periode. Flere skriver også at far er selvstendig næringsdrivende og derfor ikke kan være borte fra jobb. Det kan tenkes at de som er selvstendig næringsdrivende er mer fleksibel på arbeidstid og arbeidssted, og derfor har mulighet til å jobbe hjemmefra i enkelte perioder og på den måten får tilbringe mer tid med barnet. I tillegg kan det tenkes at kultur og tradisjon er en medvirkende faktor for at flere av respondentene velger å fordele hele fellesperioden til mor, og at de da tenker at fellesperioden er forbeholdt mor.

Basert på den kvalitative analysen ser vi at det er mange faktorer som påvirker hvordan individer fordeler fellesperioden; hvor de vanligste er rettferdighet, inntektsforskjeller, amming og arbeidssituasjon. Det ser ut til at mange av våre respondenter har klare preferanser for hvordan de ønsker å fordele fellesperioden. Men som vi ser av funnene i den kvantitative analysen i kapittel 4, så vil endringen av standardvalg fra ubalansert fordeling til balansert fordeling ha effekt på respondentenes valg.

6 KONKLUSJON

Med utgangspunkt i problemstillingen vår har vi ved hjelp av regresjonsanalyser undersøkt om nudging påvirker individer i valget om fordeling av fellesperioder. Videre har vi sett på om ulike grupper fordeler fellesperioden forskjellig. Vi vil i dette kapitlet presentere vår konklusjon basert på den foregående analysen og diskusjonen. Deretter vil vi kommentere implikasjoner ved denne utredningen og komme med forslag til videre forskning.

6.1 HOVEDFUNN

I dette avsnittet presenterer vi utredningens hovedfunn og besvarer problemstillingene ved hjelp av hypotesene.

6.1.1 VIL ET BALANSERT STANDARDVALG FØRE TIL EN JEVNERE FORDELING AV FELLESPERIODEN?

I den kvantitative analysen fant vi at en endring av standardvalget, fra ubalansert standardvalg der hele perioden går til mor, til et balansert standardvalg der perioden er delt likt mellom mor og far, har effekt på fordelingen av fellesperioden. Dersom standardvalget er balansert vil dette påvirke respondentene til å fordele uker til far *oftere*, og at de også fordeler *flere* uker til far. Videre fant vi i den kvalitative analysen at respondentene påvirkes av mange andre faktorer i fordeling av fellesperioden, og at det ser ut til at mange av respondentene har klare preferanser for hvordan de ønsker å fordele permisjonstiden. Det ser ut til at selv om respondentene har nokså klare preferanser, så vil de likevel bli noe påvirket av et balansert standardvalg. Det kan tolkes som at det balanserte standardvalget moderer respondenter med sterke preferanser til å fordele noe av fellesperioden til far, fremfor å fordele alt til mor.

Videre viser våre funn at det er forskjeller mellom ulike grupper på hvordan de fordeler fellesperioden. Vi ser at menn fordeler flere uker til far enn hva kvinner fordeler til far, noe som tyder på at menn ønsker flere uker av fellesperioden enn hva kvinner er villige til å gi. Dette anser vi som et interessant tilskudd til likestillingsdebatten. I tillegg ser vi at det er forskjeller mellom de med høyere utdanning og de med lavere utdanning. De med høyere utdanning vil fordele flere uker til far og oftere fordele uker til far, noe som er i tråd med tidligere forskning. Vi ser også at respondenter fra store byer vil fordele mer til far enn respondenter som ikke er fra store byer. Dette tror vi kan komme av kulturforskjeller, ofte basert på tradisjonelle kjønnsrollemønster. Respondenter som jobber heltid vil imidlertid

fordele færre uker til far enn respondenter som ikke jobber heltid. Siden effekten av heltid er negativ for *både* kvinner og menn, så tyder dette på at fast jobb fører til at kvinner vil være lengre hjemme og at menn vil være de som er i jobb.

Vi ser også at det ikke eksistere interaksjonseffekter mellom et balansert standardvalg og de forskjellige gruppene. Dette tyder på at et balansert standard-valg vil være en enkel og kostnadseffektiv metode for å påvirke brukere i alle grupper til å fordele mer balansert.

6.1.2 VIL FJERNING AV AKTIVITETSKRAVET FØRE TIL EN JEVNERE FORDELING AV FELLESPERIODEN?

I den kvantitative analysen fant vi at fjerning av aktivitetskravet ikke har effekt på hvordan respondentene fordeler fellesperioden. I forkant av eksperimentet og analysen var vår hypotese at mors aktivitetskrav var et hinder for at brukere fordeler noe av fellesperioden til far. Denne hypotesen må vi imidlertid avkrefte, da vi ikke har funnet at fjerning av aktivitetskravet har effekt på valget om fordeling. Dette kan komme av at aktivitetskravet ikke er et stort nok hinder som ”blokkerer kanalen” for å fordele uker til far, noe som enten kan være på grunn av at respondentene vet at de er med i en undersøkelse der de ikke må sende inn dokumentasjon, eller at de faktisk ikke ser på dette som et hinder.

6.1.3 KONKLUSJON

I korte trekk er hovedfunnet fra denne utredningen at endring i standardvalget vil bidra til at flere fordeler flere uker av fellesperioden til far. I tillegg finner vi at menn vil fordele flere uker til far enn kvinner, og at høyere utdanning og bosted vil påvirke respondenter til å fordele flere uker til far. Utredningen viser også at heltidsansatte vil fordele færre uker til far. Basert på dette kan vi si at nudging vil påvirke hvordan man fordeler fellesperioden mellom mor og far/medmor uavhengig av hvilke grupper brukerne tilhører, og at NAV som valgarkitekt kan påvirke sine brukere ved å gjøre små endringer i de underliggende valgene i sine søknadsportaler.

6.2 IMPLIKASJONER OG FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING

Funnene i oppgaven og vår konklusjon indikerer at NAV som valgarkitekt bør vurdere hvordan de har utformet sine søknadsportaler. I tillegg bør de tilstrebe å ha en nøytral

påvirkning på sine brukere. Et standardvalg hvor mor har hele fellesperioden vil være med å påvirke brukere til å tillegge mor et eierskap over fellesperioden. Ved å innføre en balansert fordeling vil NAV sørge for at de ikke sender signal om at en fordeling er foretrukket over den andre, og slik opptre mer nøytralt overfor sine brukere. Vi anbefaler at NAV ser på muligheten for å innføre en balansert fordeling som standardalternativ i sine søknadsplattformer for foreldrepenger.

I lys av våre funn vil vi foreslå videre forskning på området, hvor man under mer kontrollerte rammer kan se hvor mye påvirkning et aktivitetskrav kan ha på fordelingen. Vi ser også at vår utredning mangler en vesentlig faktor i lønn og lønnsforskjeller mellom mor og far/medmor, som bør undersøkes ytterligere. Vi anbefaler en lignende studie, hvor man inkluderer lønn i spørreundersøkelsen i etterkant av eksperimentet. Vi mener også at det trolig finnes en kompromisseffekt ved å innføre en slider-løsning fremfor en kalender for å fordele fellesperioden, noe vi ikke fikk undersøkt i vår utredning. Vi vil anbefale at det forskes videre på hvorvidt en slider-løsning i seg selv vil påvirke brukere til å fordele mer likt mellom mor og far/medmor. Til videre forskning vil vi også anbefale at fremtidige utredninger benytter NAVs reelle plattform for foreldrepenger fremfor et simulert eksperiment, da dette vil øke validiteten til undersøkelsen og også sørge for at respondenter er engasjerte i fordelingen av fellesperioden.

7 LITTERATURLISTE

- Anderson, R. (2008). *Modern Methods for Robust Regression* (Vol. 152). SAGE Publications.
- Bargh, J. A., Chen, M., & Burrows, L. (1996, August). Automaticity of Social Behavior: Direct Effects of Trait Construct and Stereotype Activation on Action. *Journal of Personality and Social Psychology*, *71*(2), ss. 230-244.
- Berg, O. T., & Sterri, A. B. (2016, januar 20). *Store Norske Leksikon*. Hentet fra webområde for Store Norske Leksikon: <https://snl.no/liberalisme>
- Breivik, E. (2017, 05 10). *Spår likedelt foreldrepermisjon*. Hentet fra nrk.no: <https://www.nrk.no/norge/spar-likedelt-foreldrepermisjon-1.13509027>
- Egebark, J., & Ekström, M. (2016, Mars). Can indifference make the world greener? *Journal of Environmental Economics and Management*, *76*, ss. 1-13.
- Ekström, M. (2017, mai). The (un)compromise effect. 1-10. Department of Economics, Norwegian School of Economics; Research Institute of Industrial Economics.
- Grambo, A.-C., & Myklebø, S. (2009). *Moderne familier - tradisjonelle valg*. Arbeids- og velferdsdirektoratet, Seksjon for statistikk og utredning. NAV-rapport .
- Gripsrud, G., Olsson, U. H., & Silkoset, R. (2010). *Metode og dataanalyse: Beslutningsstøtte for bedrifter ved bruk av JMP* (Vol. 2). Høyskoleforlaget.
- Haggag, K., & Paci, G. (2014, Juli). Default Tips. *American Economic Journal: Applied Economics* 2014, *6*(2), ss. 1-19.
- Jann, B. (2012, juni 1). *Robust Regression in Stata*. Berlin, Tyskland.
- Johnson, E. J., & Goldstein, D. (2003, november 21). Do Default Save Lives? *Science*(302), ss. 1338-1339.
- Kahneman, D. (2012). *Tenke, fort og langsamt*. (E. Lilleskjæret, & G. Nyquist, Overs.) Pax Forlag.
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1984). Choices, Values, and Frames. *American Psychologist*, *39*(4), ss. 341-350.
- Kamenica, E. (2008, Desember). Contextual Inference in Markets: On the Informational Content of Product Lines. *American Economic Review*, *98*(5), ss. 2127-2149.
- Leventhal, H., Singer, R., & Jones, S. (1965, Juli). Effects of Fear and Specificity of Recommendation Upon Attitudes and Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, ss. 20-29.

-
- Madrian, B. C., & Shea, D. F. (2001, november). The power of suggestion: Inertia in 401(k) participations and savings behaviour. *The Quarterly Journal of Economics*, 116(4), ss. 1149-1187.
- Merriam-Webster. (u.d.). *Paternalism*. Hentet mai 14, 2017 fra merriam-webster.com: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/paternalism>
- Morwitz, V. G., Johnson, E., & Schmittlein, D. (1993, Juni). Does Measuring Intent Change Behavior? *Journal of Consumer Research*, 20(1), ss. 46-61.
- NAV. (2017, 04 18). *Foreldrepenger*. Hentet fra nav.no: <https://www.nav.no/no/Person/Familie/Venter+du+barn/foreldrepenger--347653#chapter-1>
- NAV. (2017, mai 03). *NAV i tall og fakta*. Hentet fra NAV og samfunn: <https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Om+NAV/%C3%A5rsrapport/nav-i-tall-og-fakta>
- Robson, C. (2002). *Real World Research* (Vol. 2). Blackwell Publishing.
- Ross, L., & Nisbett, R. (2011). *The Person and the Situation: Perspectives of Social Psychology* (Vol. 2). Pinter & Martin Ltd.
- Samuelson, W., & Zeckhauser, R. (1998). Status Quo Bias in Decision Making. *Journal of Risk and Uncertainty*, ss. 7-59.
- Sander, K. (2016, mars 6). *Induktiv vs. deduktiv studier*. Hentet fra eStudie.no: <https://estudie.no/induktiv-deduktiv/>
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2016). Formulating the research design. I M. Saunders, P. Lewis, & T. Adrian, *Research methods for business students* (Vol. 7). Pearson Education.
- Simonson, I. (1989, september). Choice Based on Reasons: The Case of Attraction and Compromise Effects. *Journal of Consumer Research*, 16, ss. 158-174.
- Simonson, I., & Tversky, A. (1992, August). Choice in Context: Tradeoff Contrast and Extremeness Aversion. *Journal of Marketing Research*, 29(3), ss. 281-295.
- Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2003). Libertarian Paternalism. *American Economic Review*(93), ss. 175-179.
- Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2009). *Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness*. Penguin Books Ltd.
- Wooldridge, J. M. (2012). *Introductory Econometrics: A Modern Approach* (Vol. 5). South-Western: Cengage Learning.

8 VEDLEGG

VEDLEGG 1: EKSPERIMENT

Hei!

I denne undersøkelsen skal du sette deg inn i en situasjon der du skal bli forelder i løpet av 2017. Fordelingen av fellesperioden er viktig for at du og barnet skal få en trygg og god permisjonstid. Vi ber deg derfor svare så ærlig og presist som mulig. Undersøkelsen består av to deler; en søknadsprosess for foreldrepenger og en spørreundersøkelse. Det vil ta rundt 5 minutter å svare på hele undersøkelsen.

Svarene skal brukes som data i en masteroppgave som skrives i samarbeid med NAV. NAV ønsker å hente inn erfaringer om brukeradferd, for å tilpasse fremtidige IT-løsninger til brukernes forventninger og behov.

All data benyttes kun til denne oppgaven, og undersøkelsen er anonym.

Start

Søknad om foreldrepenger

Ditt kjønn

- Mann
 Kvinne

Tilknytning til Norge

Det er et vilkår for å få foreldrepenger eller engangsstønad at du er medlem i folketrygden. Er du bosatt og oppholder deg i Norge, er du som regel det.

Har du oppholdt deg sammenhengende i Norge de siste 12 månedene? Korte ferier i utlandet regnes ikke som opphold i utlandet.

- Ja, jeg har vært sammenhengende i Norge de siste 12 månedene
 Nei, jeg har ikke vært sammenhengende i Norge de siste 12 månedene

Kommer du til å oppholde deg sammenhengende i Norge i 12 måneder eller mer? Korte ferier i utlandet regnes ikke som opphold i utlandet.

- Ja, jeg skal være sammenhengende i Norge de neste 12 månedene
 Nei, jeg skal ikke være sammenhengende i Norge de neste 12 månedene

Arbeidsforhold

Kryss av for det alternativet som best beskriver ditt arbeidsforhold.

- Heltid
- Deltid
- Student (100%)
- Arbeidsledig
- Ufør
- Selvstendig næringsdrivende
- Annet

Andre ytelser

Har du søkt, eller mottar du, ytelser som er likestilt med arbeid i løpet av de siste 10 månedene? Vi har oversikt over ytelser du eventuelt får fra NAV.

- Ja, jeg har søkt eller mottar ventelønn
- Ja, jeg har søkt om eller mottar lønn fra arbeidsgiveren min under permisjon i forbindelse med videreutdanning eller etterutdanning
- Ja, jeg avtjener militær- eller sivilteneste eller obligatorisk sivilforsvarstjeneste
- Ja, jeg mottar sluttpakke, etterlønn eller sluttvederlag
- Nei, jeg har ikke søkt om eller fått innvilget andre ytelser

Opplysninger om barnet eller barna

Termindatoen avgjør når du kan begynne å ta ut foreldrepengene. Venter du to eller flere barn, blir perioden med foreldrepenger forlenget.

Termindato (trenger ikke være en reell dato)

Hvor mange barn venter du?

Neste

Stønadsperiode

Dere har 26 uker med fellesperiode. Fellesperioden er den delen av foreldrepengeperioden som dere kan dele.

Utover fellesperioden kommer mødre- og fedre/medmor-kvoten på ti uker hver og fødselspermisjon på tre uker til mor.

Velg fordeling av fellesperiode

Hvis far eller medmor skal ta ut foreldrepenger fra fellesperioden, stilles det krav til hva mor gjør i perioden. Far eller medmor må legge ved dokumentasjon på at mor for eksempel er i arbeid, studerer på heltid eller er for syk til å ta seg av barnet.

Neste

Figur 1: Illustrasjon av eksperimentet

VEDLEGG 2: SPØRREUNDERSØKELSE

Spørreundersøkelse

Takk, du er nå ferdig med søknaden.

Spørreskjemaet du nå skal fylle ut skal danne det statistiske grunnlaget for undersøkelsen.

Din alder

Bosituasjon

- Bor alene
- Samboer/Gift
- Bor i kollektiv
- Bor hjemme hos foreldre
- Annet
- Ønsker ikke å svare

Bosted

- Stor by (Over 100 000 innbyggere)
- Mellomstor by (30 000 - 100 000 innbyggere)
- Liten by (10 000 - 30 000 innbyggere)
- Tettsted/bygd (under 10 000 innbyggere)

Region

- Nord-Norge (Nordland, Troms og Finnmark)
- Midt-Norge (Nord- og Sør-Trøndelag, Møre- og Romsdal)
- Vestlandet (Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland)
- Sørlandet (Øst-Agder og Vest-Agder)
- Østlandet (Hedmark, Oppland, Oslo, Akershus, Telemark, Buskerud, Vestfold, Østfold)

Høyeste utdanningsnivå

- Vidergående skole
- Yrkesfag
- Bachelorgrad
- Mastergrad
- Doktorgrad
- Annet
- Ønsker ikke å svare

Etnisitet

- Norsk
- Nordisk
- Europeisk
- Afrikansk
- Asiatisk
- Amerikansk
- Sør-Amerikansk
- Oceania
- Annet
- Ønsker ikke å svare

Hvorfor fordelte du fellesperioden som du gjorde?

Ferdig

[Om oss](#) [Tester](#) [Artikler](#)

Takk!

Tusen takk for at du tok deg tid til å svare på undersøkelsen! :) Svarene dine vil kun bli brukt til denne oppgavens formål.

Svarene inngår i en større undersøkelse, som har til hensikt å avdekke om utformingen av IT-løsninger kan påvirke brukeradferd.

Del oss på:

Figur 2: Illustrasjon av spørreundersøkelsen

VEDLEGG 3: DESKRIPTIV ANALYSE ALLE VARIABLER

Variabler	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
Manipuleringsgrupper					
BalansertAktivitetskrav	778	0,201	0,401	0	1
BalansertUtenAktivitetskrav	778	0,202	0,402	0	1
UbalansertAktivitetskrav	778	0,219	0,414	0	1
UbalansertUtenAktivitetskrav	778	0,219	0,414	0	1
Kontroll	778	0,161	0,367	0	1
Manipulasjoner					
BalanseNudge	778	0,402	0,491	0	1
Ubalansert	778	0,437	0,496	0	1
ForenklingNudge	778	0,420	0,494	0	1
Kjønn					
Menn	778	0,224	0,417	0	1
Kvinner	778	0,776	0,417	0	1
Bosted					
Storby	778	0,630	0,483	0	1
Mellomstorby	778	0,145	0,353	0	1
Litenby	778	0,109	0,312	0	1
Bygd	778	0,116	0,320	0	1
Utdanning					
Doktorgrad	778	0,017	0,128	0	1
Mastergrad	778	0,455	0,498	0	1
Bachelor	778	0,374	0,484	0	1
Videregående	778	0,081	0,273	0	1
Yrkesfag	778	0,040	0,196	0	1
Annet_ utdanning	778	0,032	0,176	0	1
Arbeidssituasjon					
Heltid	778	0,730	0,444	0	1
Deltid	778	0,054	0,226	0	1
Arbeidsledig	778	0,026	0,158	0	1
Ufør	778	0,006	0,080	0	1
Selvstendignæringsdrivende	778	0,028	0,166	0	1
Annet_arbeid	778	0,019	0,138	0	1
Region					
Nordnorge	778	0,027	0,162	0	1
Midtnorge	778	0,123	0,329	0	1
Vestlandet	778	0,211	0,408	0	1
Østlandet	778	0,609	0,488	0	1
Sørlandet	778	0,030	0,169	0	1
Bosituasjon					
Samboer_gift	778	0,834	0,372	0	1
Boralene	778	0,078	0,269	0	1
Kollektiv	778	0,075	0,263	0	1
Borhjemme	778	0,005	0,072	0	1
Annet_bo	778	0,008	0,088	0	1
Etnisitet					
Norsk	778	0,942	0,234	0	1
Annet_ etnisitet	778	0,058	0,234	0	1
Alder					
Under30	778	0,404	0,491	0	1

Tabell 1: Deskriptiv analyse for fjerning av variabler

VEDLEGG 4: ANOVA-TEST

Number of obs = 650 R-squared = 0.1453
 Root MSE = .460647 Adj R-squared = 0.136

Source	Partial SS	df	MS	F	Prob>F
Model	23.154947	7	3.3078496	15.59	0
Balanse~e	3.0511316	1	3.0511316	14.38	0.0002
Forenkl~e	.01033828	1	.01033828	0.05	0.8254
Mann	4.8236647	1	4.8236647	22.73	0
Storby	3.2024074	1	3.2024074	15.09	0.0001
Master	3.6280317	1	3.6280317	17.10	0
Heltid	2.231878	1	2.231878	10.52	0.0012
Under30	.08378372	1	.08378372	0.39	0.53
Residual	136.22967	642	.21219574		
Total	159.38462	649	.24558492		

Tabell 2: Anova UkerFarPos

Number of obs = 650 R-squared = 0.1308
 Root MSE = 5.90427 Adj R-squared = 0.1214

Source	Partial SS	df	MS	F	Prob>F
Model	3368.7603	7	481.25147	13.81	0
Balanse~e	606.07234	1	606.07234	17.39	0
Forenkl~e	24.189329	1	24.189329	0.69	0.4052
Mann	1023.3338	1	1023.3338	29.36	0
Storby	189.18775	1	189.18775	5.43	0.0201
Master	294.70596	1	294.70596	8.45	0.0038
Heltid	354.18937	1	354.18937	10.16	0.0015
Under30	32.047368	1	32.047368	0.92	0.338
Residual	22380.355	642	34.860366		
Total	25749.115	649	39.675062		

Tabell 3: Anova UkerFar

VEDLEGG 5: VIF-TEST

Variable	VIF	1/VIF
Heltid	1.23	0.815314
Under30	1.20	0.831639
Master	1.15	0.868635
Storby	1.10	0.910355
Mann	1.05	0.951337
BalanseNudge	1.02	0.983256
ForenklingNudge	1.01	0.993161
Mean VIF	1.11	

Tabell 4: VIF-test UkerFar

VEDLEGG 6: KORRELASJONSMATRISE

bs=650)

	UkerFar~s	Balanse~e	Forenkli~e	Mann	Storby	Master	Heltid	Under30
erFarPos	1							
lanseNudge	0.167	1						
renklingNudge	-0.006	0.003	1					
nn	0.234	0.064	-0.061	1				
orby	0.220	0.102	0.029	0.100	1			
ster	0.183	0.019	-0.009	0.062	0.268	1		
ltid	-0.126	0.010	0.046	-0.144	0.028	0.213	1	
der30	0.060	-0.048	-0.028	0.119	-0.009	-0.179	-0.387	1

Tabell 5: Korrelasjonsmatrise UkerFarPos

VEDLEGG 7: ROBUSTANALYSE

	2	4	6
	(Robust)	(Robust)	(Robust)
	UkerFarPos	UkerFarPos	UkerFar
main			
BalanseNudge	0.404 ^{***} (0.105)	0.149 ^{***} (0.040)	1.872 ^{***} (0.487)
ForenklingNudge	0.032 (0.105)	0.008 (0.040)	-0.496 (0.484)
Mann	0.678 ^{***} (0.142)	0.228 ^{***} (0.050)	3.274 ^{***} (0.608)
Storby	0.429 ^{***} (0.111)	0.166 ^{***} (0.043)	1.471 ^{**} (0.523)
Master	0.453 ^{***} (0.112)	0.177 ^{***} (0.042)	1.550 [*] (0.519)
Heltid	-0.440 ^{***} (0.133)	-0.158 ^{**} (0.050)	-2.070 ^{***} (0.609)
Under30	0.088 (0.116)	0.026 (0.044)	0.631 (0.540)
_cons	-0.334 [*] (0.168)	0.370 ^{***} (0.063)	3.854 ^{***} (0.766)
<i>N</i>	650	650	650

Tabell 6: Robust-tester